

JAARGANG 5
Maart 2025
NUMMER 8

Monumentaal Historisch Muiderberg

Waakt over het kwetsbare

IN DIT NUMMER

WOII

Onderduik, verzet
en hongerwinter in
Muiderberg

TTV Werinon

Van pingpongen naar
de oprichting van de
tafeltennisclub

BUITENBOEREN

Het leven op de
boerderijen buiten de
dorpskern

Binnenvaartschepen
als wapen in de
Hollandse oorlog

Ansicht van rond 1900 met de 'Visscherij' bij het Naardermeer

Front - Uitsnede portret boerderij Veltzigt

inhoud

3	VOORWOORD
Van de voorziter Stichting MHM	26	EEN FLEXIBELE VERDEDIGINGSLINIE, DE INZET VAN BINNENVAARTSCHEPEN IN DE HOLLANDSE OORLOG
Vaartuigen als versperringen in de waterlinie waarvan ook het gebied van Muiderberg onderdeel was
4	NOGMAALS SIERKSMA
Ingezonden brief van Wibe Sierksma met zijn ervaringen en kennis over het oorlogsverleden van zijn vader Klaas Sierksma	31	WIE IS WIE
De groepsfoto uit MHM magazine nummer 7 krijgt namen
6	DE MUIDERBERGSE FAMILIE NIEWÖHNER
Een beknopt portret: hoe de Niewöhners zich in Muiderberg vestigden	32	OVER HET LEVEN IN MUIDERBERG 1942-1952
Mijn eerste jaren (deel 3)
Arend Váhl geeft in zijn derde persoonlijk verslag een beeld van het dorpsleven in Muiderberg kort na WOII
8	HET DAGELIJKS LEVEN IN MUIDERBERG TIJDENS WOII (deel 3)
Over onderduikers, verzet en hoe Muiderbergers de hongervinter van 1944/5 doorkwamen	36	DE JOODSE FAMILIE BIRNBAUM
Henri Birnbaum was beheerder van de joodse begraafplaats. Hoe verging het hem en zijn familie?
12	DE BEGINJAREN VAN TAFELTENNIS-VERENIGING WERINON
Vanaf 1962 werd er al gepingpong in Muiderberg maar in 1981 werd de huidige vereniging Werinon officieel opgericht als zelfstandige club	38	UIT HET ARCHIEF
Het kruispunt Populierenlaan/Graaf Florislaan/Badlaan/Dorpsstraat in oude foto's en prenten
17	EEN 'PETER WEGMANBOOM' VOOR EEN BUITENGEWONE MUIDERBERGER
Verslag van de officiële benoeming van de 'kerstboom' op de Brink als herinneringsmonument	39	COLOFON
18	HET BOERENLEVEN IN MUIDERBERG VOOR DE GROTE VERANDERINGEN NA 1950 (DEEL 2)
Vervolg van deel 1 over 'binnenboeren' met een uitgebreide beschrijving van de reeks boerderijen buiten de bebouwde kom van Muiderberg en het zware boerenleven		

Correcties en verbeteringen

In het vorige nummer is een aantal fouten geslopen, dat we graag even rechtzetten. In het artikel over Any Dale (p 24-25) hebben we verschillende namen verkeerd weergegeven. Excuses daarvoor. Het is Joop de Jong en zijn zoon heet Arjen de Jong. In de kop staat Arjan de Jong en in de tekst Arjen de Jonge. Zijn vader wordt abusievelijk Joop de Jonge genoemd.

Afbeeldingen in deze uitgave zijn afkomstig uit het fysieke en digitale archief van de Stichting MHM, tenzij anders vermeld.

Voorwoord

Beste lezer,

Met gepaste trots mag ik u de nieuwe editie van het magazine Monumentaal en Historisch Muiderberg presenteren. Het is inmiddels al het 5e jaar dat Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg of kortweg 'Historisch Muiderberg' het tweejaarlijkse magazine uitbrengt. Het blad begint een vast begrip te worden in het dorp. Regelmatig wordt mij gevraagd wanneer er weer een nieuwe editie uitkomt. Die waardering voor het magazine komt deels door de betrokkenheid van Muiderbergers met de historie in het dorp, maar is ook het gevolg van de passie, tijd en inzet van de redactie bij het maken van het prachtige magazine.

Naast het maken van het tijdschrift is onze stichting ook actief met het organiseren van evenementen. Zo hebben wij afgelopen jaar in samenwerking met Stichting Tussen Vecht en Eem (TVE) de 'Themadag' over toerisme in en rondom Muiderberg georganiseerd. Met interessante lezingen in Kerk aan Zee en informatieve buitenexcursies naar onder andere de Brink, echomuur, gemeentelijke begraafplaats en bunkers was er een breed programma voor mensen binnen en buiten Muiderberg. Graag wil ik TVE hartelijk danken voor de prettige samenwerking bij deze mooie dag.

Tot slot wil ik de donateurs, sponsors en in het bijzonder de club van 100 bedanken. Zonder hun giften zouden wij onze activiteiten niet kunnen voortzetten en zou het niet haalbaar zijn om dit tijdschrift gratis huis aan huis aan te bieden. Ik wens u veel leesplezier!

Frits Vlaanderen
Voorzitter Stichting MHM

De redactie vlnr
Frank van Amerongen
John Zevenbergen
Jan de Beus
Huib ter Haar

Nagellak.nl

Dé webshop voor thuis-lakkers

Ruim 400 kleuren nagellak en gellak

10%
korting

Gebruik de code:
muiderberg10

fysio- en manuele
therapie

- Fysiotherapie
- Manuele therapie
- Dry needling
- Sportfysiotherapie
- Medische fitness
- Medical taping
- Sportmassage
- Ontspanningsmassage

Googweg 3, 1399 EP Muiderberg

Telefoon 0294 26 5822 | E-mail info@despil-therapie.nl

Internet despil-therapie.nl

Nogmaals Sierksma

door Huib ter Haar

In deel 2 van 'Dagelijkse leven in Muiderberg tijdens de oorlog' wordt Klaas Sierksma genoemd als één van de Muiderbergse NSB-ers. Hij verhuisde (met zijn gezin) echter pas in 1962 naar Muiderberg en hoorde dus niet in dat rijtje thuis. Hij werd wel na de oorlog door het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage tot negen maanden gevangenisstraf veroordeeld voor zijn oorlogsverleden en werkzaamheden voor de Duitsers, maar hij werd vrijgesproken van NSB-lidmaatschap.

Zijn zoon Wibe Sierksma, een goede bekende van veel Muiderbergers, werd pas in 1982 met het oorlogsverleden van zijn vader geconfronteerd, o.a. door publicaties in de landelijke en regionale pers. Hij geeft in het hiernavolgende artikel ontvangen 30 oktober 2024 zijn perspectief op die periode en op het verleden van zijn vader.

Vlag van Muiderberg
ontworpen door
Klaas Sierksma

door WIBE SIERKSMA

Begin jaren '80 komt de buurvrouw naar mij toe: 'Heb je de krant gelezen, Wibe?' Mijn ouders waren op dat moment met vakantie in Griekenland. Ik woonde in Amsterdam en werkte in Diemen. Ik had hen naar Schiphol gebracht, en zou zorgen voor de plantjes en de post in Muiderberg.

Tot mijn grote verbazing lees ik in de aangereikte krant, dat de opdracht voor het ontwerp van de vlag voor Almere wordt ingetrokken door de landdrost. Almere had nog geen gekozen gemeenteraad, maar in de adviesraad was een lid dat het door het college gekozen vlagontwerp niet beviel. Daarnaast werd aangevoerd dat de ontwerper van deze vlag een 'fout' verleden had in de Tweede Wereldoorlog. De Landdrost, Han Lammers, nam al snel de woorden in de mond 'als we dit hadden geweten, dan hadden we natuurlijk nimmer dat ontwerp voorgesteld aan u'.

In plaats van alleen de plantjes water geven, koos ik er voor om in het huis aan de Brink te verblijven. Het zou toch niet gebeuren dat ramen beklad werden of iets dergelijks. Mijn oudere broers en zusters waren ook verrast door deze berichten in de krant, welke al gauw door meerdere kranten werden overgenomen. Ik vond het lastig te verteren om dit allemaal uit de kranten te moeten vernemen.

Tegen de buurman in Muiderberg zei ik op straat: 'Tja, ik pas maar een beetje op het huis, want straks gebeurt er nog wat.' 'Waarom denk je dat er wat gebeurt? Half Muiderberg wist dit al, dus niks nieuws hoor!'

Tussen de post kijk ik of er een schrijven vanuit Almere is, niets van dat. Vreemd dat het intrekken van de ontwerpopdracht via de pers wordt aangekondigd. Mijn vader had dit ontwerp kosteloos in opdracht van Almere gemaakt.

Een week later sta ik op Schiphol. Mijn ouders praten totaal niet over een fijne vakantie, hun belevenissen en het mooie weer. Het is een beetje zwijgen in de auto.

'Ik ben maar even in Muiderberg gaan wonen, om gekke dingen tegen te gaan,' zeg ik. 'Ja, Wibe', zei mijn moeder. 'We lazen een Nederlandse krant op Kreta. Wij zijn daar van geschrokken, wij dachten niet dat dit na bijna 40 jaar nog eens terug zou komen.'

'Pap, was het dan wel zo verstandig om zo aan de weg te timmeren?' Mijn ouders verontschuldigen zich enigszins, dat zij mij dit nimmer hebben verteld. Ik zie alleen maar dingen als iemand die 'fout' was in de oorlog en vervolgens na de oorlog tot nu (1982) altijd maar aan de weg aan het timmeren was. 'Hoge bomen vangen veel wind' en ook 'Kop boven het maaiveld uitsteken' zijn gezegdes die door mijn hoofd spelen.

Mijn ouders leggen mij uit, dat ze ons (kinderen) het gebeuren allemaal hadden willen besparen. 'Maar was het dan zo erg, dat wij het niet mochten weten? Nu begrijp ik wel waarom jullie mijn enthousiasme over de speelfilm 'Een brug te ver' temperden.' Jullie zeiden toen: 'Voor ons hoeft dat allemaal niet zo. Het was een nare tijd.'

Met een ongemakkelijke rust over zich begint mijn vader te vertellen. Hij was niet gewend om zich op deze manier te verantwoorden aan zijn kinderen en zeker niet aan de jongste van het hele stel. Ik was toen 26 jaar oud.

'Het leek een makkelijke keuze toen. Ik zag er ook niet zoveel kwaad in. Toen de oorlog uitbrak studeerde ik volkenkunde (tegenwoordig sociografie genoemd) aan de universiteit van Leiden (of Delft; ik, Wibe, ben dat vergeten). De Duitsers vonden de medestudenten te opstandig en sloten de universiteit. Ik had gevraagd of ik mijn studie mocht voortzetten. Vond het zonde van de tijd die ik er al in gestoken had.

Er werd mij aangeboden om de studie te kunnen vervolgen in Gent. Na enige tijd werd mij door het Duitse bewind duidelijk gemaakt, dat het wel een voorrecht was om te mogen studeren. Om door te gaan met de studie moest ik een loyaliteitsverklaring ondertekenen. Een verklaring waarin ik aangaf mij niet te zullen verzetten tegen het Duitse bewind.

Ik heb toen aangegeven dat ik mij niet zou willen verzetten tegen het Duitse bewind, maar loyaal vond ik te ver gaan. Ik kreeg toen te horen dat ik dan maar mijn studie moest beëindigen.

Wat er dan zou gebeuren, lieten ze een beetje schimmig in het midden. Dus tja, getekend en ik kon ongestoord verder met mijn studie.

Daarna werd het wel lastiger. De Duitsers constateerden dat ik makkelijk kon schrijven. Ik werd automatisch lid gemaakt van de Kultuurkamer en daar hoorden verplichtingen bij. Ze vroegen of ik

artikelen wilde schrijven voor het nationaal socialistisch tijdschrift 'De Hamer'. Gezien mijn kennis op het gebied van volkenkunde werd mij voorgesteld om de tekst wat meer om te buigen richting rassenkunde. Ik heb dat enigszins onder druk gedaan. Vervolgens werd ik uitgenodigd om ook voor de omroep interviews te geven. Dat werd mij op den duur te heftig; hier kon ik niet meer achter staan. Mijn kennis werd gebruikt voor propaganda.

Ik ben toen gestopt met de studie, het schrijven en met de interviews. Meteen volgde er een oproep voor de 'Arbeidseinsatz' in Duitsland. Ik heb toen de rest van de oorlog voor zowel het verzet als de Duitsers ondergedoken gezeten. Na de oorlog wisten ze mij uiteraard te vinden. Ik werd onder andere verdacht van het lidmaatschap van de NSB. Daar had ik echter totaal niets mee van doen, dat vond ik 'verraders'. Men kon het ook niet bewijzen, dus daarvoor werd ik niet veroordeeld. Echter het 'Duitsgezinde' en mijn publicaties waren een aanleiding om mij destijds de minimale straf te geven van negen maanden, welke ik heb uitgezeten'.

Mijn vader heeft na de ophef over de vlag van Almere zich daarover in het openbaar niet geuit. Hij was al gestraft en vond het onrechtvaardig zich opnieuw te moeten verantwoorden of te verdedigen.

Ik heb een aantal jaren geleden toegang gekregen tot de processtukken in het Nationaal Archief in Den Haag. Ik heb het Proces Verbaal en de Uitspraak gelezen van de veroordeling van mijn vader.

Als eerste stond er, dat verdachte het lidmaatschap van de NSB ontkende; hij zou dat nimmer gewild hebben. De rechter oordeelde dat dit feit ook niet bewezen was, dus sprak hem daarvoor vrij.

Mijn vader heeft zich na de oorlog vaak belangeloos ingezet voor de gemeenschap, ruim 200 gemeentevlaggen ontworpen, zich verdiept in de lokale historie en noem maar op. Dat is dus de kop boven het maaiveld uit steken, zoals eerder genoemd. Maar hoe vaak moet iemand gestraft worden voor hetzelfde vergrijp?

DE MUIDERBERGSE FAMILIE NIEWÖHNER een beknopt portret

door JAN DE BEUS

In het vorige nummer van MHM Magazine heeft u een in memoriam kunnen lezen van Hermann Heinrich Niewöhner (1931-2024). Hij was de laatste binnenboer van Muiderberg en vertelde er veel over in het zomer/winter nummer van Comité Oud Muiderberg in 2003. Mijn grootmoeder van vaderskant was een Niewöhner en in de zeventiger jaren van de vorige eeuw startte ik mijn genealogische naspeuringen in de archieven, oude familiealbums, sprak met familieleden en bezocht vele graven van voorouders Niewöhner. Een verslag.

De oudst bekende Niewöhner was ene Johann, geboren in Oldendorf in Duitsland in 1679. Zijn zoon Jobst Heinrich werd er ook geboren in 1725 en diens zoon Gerhard Heinrich idem dito in 1756. Deze landman was getrouwd met Catharina Elsabein Lamker, ook al geboren in Oldendorf in 1764. Hun zoon Hermann Heinrich, geboren in Oldendorf in 1790 vertrok naar Amsterdam waar hij in 1845 overleed. Wat was er gebeurd?

Vluchten voor de oorlogen

Een oud verhaal in de familie (verteld door mijn grootmoeder) is dat de familie Niewöhner ooit vanuit Duitsland gevlucht zou zijn voor een oorlog. Tijdens een bezoek aan het dorp Oldendorf, of om precies te zijn Westen-Oldendorf, Niederholsten, Westfalen (het ligt even ten noorden van Melle en ongeveer 15 km ten oosten Osnabruck) in 1981, hoorde ik

van lokale historici dat er tijdens de Zweeds-Duitse oorlog (1618-1648) veel bewoners het dorp verlaten hadden om er later weer terug te keren. Zij werden Neue Anwöhner - later Niewöhner - genoemd. Tijdens Napoleon's veldtocht naar Rusland (1812) werd ook Westfalen gepasseerd en op zoek naar soldaten Oldendorf aangedaan. Ook nu vluchtten er weer vele jonge mannen. Onze bovengenoemde Hermann Heinrich ging naar Amsterdam. Hij was broodbakker en pakhuisknecht en woonde op diverse adressen als Grote Kattenburgerstraat, Foeliestraat, hoek Haarlemmerdijk/Binnen Dommerstraat en Koestraat. Zijn eerste vrouw was Catharina Hartmann (Amsterdam 1799-1833).

Niet alleen Hermann Heinrich maar ook ene Heinrich Jobst Niewöhner dook op in Amsterdam. Beiden hadden ongetwijfeld geen zin om met het leger van Napoleon op veldtocht naar Rusland te gaan. Ook de eerder genoemde lokale historici als ook leden van de toen nog steeds op de stamhoeve (in 1981 dus al meer dan drie eeuwen!) wonende familie Niewöhner vertelden mij dit verhaal. Het is maar goed dat ze zijn gevlucht want slechts 10% van Napoleon's soldaten overleefde de veldtocht en vele Muiderbergse nakomelingen zouden waarschijnlijk nooit zijn geboren.

De nog bestaande 'stamboerderij' voorheen van de familie Niewöhner in het gehucht Niederholstein nabij de stad Melle, Westfalen, Duitsland - foto Jan de Beus 1982

Heinrich Hermann Niewöhner (1897-1944) bij zijn boerderij aan de Badlaan (op die plek staat nu een appartementencomplex)

D-4520 Melle 1. Niederholsten, Westfalen, Duitsland.

Tot slot nog een woord van dank aan de heer Hermann Uffmann in Neuenkirchen, die destijds (1981) de eerste twee generaties Niewöhner in het kerkarchief van Oldendorf heeft opgespoord.

Via Amsterdam naar Muiderberg

Inmiddels zijn we bij de vijfde generatie aanbeland. En dat is de in 1829 in Amsterdam geboren Hermann Heinrich. Hij woonde op het Steenpad (de huidige Da Costastraat tussen De Clerqstraat en Da Costaplein) en later de Hellingstraat in Muiden. Hij was kleermaker en overleed in Muiderberg in 1896. Hij trouwde met de Muiderbergse Gijsbertje Slokker (1830-1898), dienstbode en dochter van veehouder Lammert Slokker en veehoudster Gerritje Vooren. Gerritje was overigens een kleindochter van Meeuwis ter Beek, de broodbakker die in 1780 eigenaar werd van boerderij Krakenstein op de Brink. Uit het huwelijk Niewöhner/Slokker werden drie kinderen geboren. Als eerste Hermann Heinrich, geboren in Amsterdam 1862. In Muiderberg werden nog geboren Lammert in 1864 en Gerritje Catharina in 1868.

We gaan verder met Hermann Heinrich, de zesde generatie (Amsterdam 1862-Muiderberg 1924). Hij trouwde in 1891 met Jacoba Cornelia Gijzen (Muiderberg 1872-1944), een dochter van Klaas Gijzen en Stijntje Rebel. Zij woonden en werkten op de boerderij hoek Flevolaan/Brink/Dorpstraat. Hermann Heinrich en Jacoba Cornelia kregen 12 kinderen waarvan er drie jong stierven. In dit gezin werd zowel mijn grootmoeder Gijsbertje (1892-1972) als ook Heinrich Hermann (1897-1944) geboren. Zowel de zesde, zevende en achtste generatie boerden in Muiderberg.

De huidige achtste generatie

Heinrich Hermann (de zevende generatie) trouwde in 1921 met Geertruida de Beus, een zus van mijn grootvader Gerrit de Beus. Geertruida, tante Trui werd ze genoemd, bereikte de respectabele leeftijd van honderd. Zij leefde van 1892 tot 1992! Het gezin Niewöhner-De Beus woonde en werkte op de boerderij aan de Badlaan, waar inmiddels een appartementencomplex is gebouwd. Zij kregen drie kinderen. Jacoba Cornelia (1923), Dirk (1929) die boerde op de Willemslaan en last but not least de achtste generatie, Hermann Heinrich in 1931, waar we ons verhaal mee begonnen.

Hij trouwde in 1957 met Gerritje van Bommel (1936-2017) en zij kregen vijf kinderen, waarvan er nog drie in Muiderberg wonen en twee in Denemarken. Ook zij krijgen weer kinderen enz enz. Maar voor wie de oude boerderij, zeg maar de stamhoeve van de Niewöhners in Duitsland wil bekijken volgt nu tot slot het adres: Holsterstrasse 128.

De voormalige boerderij van Niewöhner aan de Brink, thans in gebruik als woonhuis - foto Gerard Boer 2024

Bronnen

- 'Het Boerenleven in Muiderberg voor de grote verandering rond 1950', Uitgave Stichting Comité Oud Muiderberg nr 84, Zomer/winter 2003
- 'De boerderijen in Muiden en Muiderberg / Open Monumentendag 2003', Proefuitgave nr 84, Stichting Comité Oud Muiderberg, Historische Kring Stad Muiden, Muiderberg/Muiden, Zomer 2003
- Jan de Beus, Fragmentgenealogie Niewöhner in 'Speciale uitgave December 1998', Historische Kring Stad Muiden, Genealogische Werkgroep De Linde, Amsterdam, februari 1997
- A.C. Guijs en J. de Beus, 'Fragment-genealogie van het geslacht Niewöhner uit Westfalen', Muiderberg, januari 1982

HET DAGELIJKS LEVEN IN MUIDERBERG TIJDENS WO II (deel 3)

Het eerste deel van 'Het dagelijks leven in Muiderberg tijdens WOII' (MHM magazine nr 6, 2023) gaf een algemeen beeld van het dagelijkse leven in Muiderberg tijdens de oorlog.

In dit derde deel over het dagelijkse leven in Muiderberg tijdens de oorlog gaan we in op de onderduikers en het verzet in Muiderberg en hoe Muiderbergers de hongerwinter van 1944/45 doorkwamen.

door HUIB TER HAAR

Onderduikers

Ook in Muiderberg waren in meerdere huizen onderduikers, bang om te worden opgepakt voor tewerkstelling, deportatie naar de concentratiekampen of krijgsgevangenschap.

De familie Magrijn & Richard van hotel Flora aan het eind van de Badlaan had Engelse piloten als onderduikers. Dit was niet ongevaarlijk want de helft van het hotel was geconfisqueerd door de Duitsers. Volgens de familie waren het geen 'vechtlustige types' maar toch Duitse militairen. Magrijn en vrienden hielden in de gaten waar Engelse vliegtuigen neerkwamen en hielpen overlevenden naar Flora. Die werden, zodra het kon, verborgen in de grote grafkelders ('de kapelletjes') op de Familiebegraafplaats aan de Badlaan.

Maar niet alle piloten hadden hun crash overleefd. Luuk ter Beek en zijn vrienden waren op een dag aan het vissen aan het strand. Rechts van de pier Groot Krabbenhoofd zagen zij een lijk drijven en waarschuwden de politie. Het bleek om het lichaam van een Engelse piloot te gaan.

In hotel Flora heeft ook een keer een joodse moeder met kind ondergedoken gezeten. Het bleef bij één nacht, want door de aanwezigheid van Duitsers in het hotel was het er veel te gevaarlijk. Via het verzet werden ze naar een andere plek overgebracht.

De familie Van Diest had enige tijd een onderduiker uit Hilversum. Die was bang om in Duitsland te werk gesteld te worden. Later ook een jongen wiens familie was omgekomen tijdens een bombardement. Hij was de enige overlevende. Zijn tante kwam hem na de oorlog ophalen, op een fiets met houten banden, helemaal uit Den Haag!

In de mooie Villa Tesselschade aan het begin van de Badlaan woonde de familie Jut. Hier was een joods meisje ondergedoken, dat de oorlog overleefde. Martin Jut vertelt dat volgens zijn moeder '... er best wel wat druk op mijn opa werd uitgeoefend door de hoge heren van KNSM om onderduikers te nemen, omdat hij in het "rustige" Muiderberg woonde.'

Een straat verder woonde juf Stekelenburg op Tesselschadelaan 15 met een joods nichtje verborgen in haar huis. En circa 100 meter verder in de Paulinelaan troffen

Hotel Flora aan de hoek Badlaan/Zeeweg

Muiderbergers bij een Amerikaanse tank na de oorlog

de ouders van Carina ter Beek in 1959 in hun nieuwe huis een schuilplaats voor onderduikers aan. Die konden via een vloer in een kast naar een donkere ruimte onder de grond. Er werden allerlei onderduikerspullen en strobalen gevonden.

In hotel 't Rechthuis aan de Brink was een joodse familie ondergedoken, professor Vahl, zijn niet-joodse vrouw en 3 kinderen (zie ook p 33). En Duitsers in de kamer ernaast. Die wisten van niks! Vahl kwam zelf niet buiten, maar zijn vrouw en kinderen wel. Zijn vrouw had rood haar en werd door de Duitsers niet met joods geassocieerd en stond bovendien bij de Duitsers als 'arisch' geregistreerd. Ze hebben allen de oorlog overleefd.

Langs het verlaten Naardermeer reed een trein met opgepakte Nederlandse jongemannen. Ze werden afgevoerd voor

Ondergedoken piloten

(quotes familie Magrijn)

'En daar hebben ze een hele tijd ondergedoken gezeten. We hadden een grote drankvoorraad en konden o.a. aan eten komen door die drank te ruilen, bijvoorbeeld met een boer die voor een feestje wijn nodig had in ruil voor een stuk schaap.

Moeder bracht via de speeltuin de vier of vijf piloten dan hun eten.

Vader zat in het verzet, samen met drie of vier anderen waaronder een fotograaf uit Bussum, die hielp met de vervalsing van identiteitsbewijzen. Het was een heel netwerkje, vlak onder de neus van die Duitsers.

De piloten werden op een gegeven moment door het verzet naar een andere plaats gebracht. Ik en mijn zussen zijn na de oorlog nog een keer in die grafkelders gaan kijken en vonden de pannetjes maar ook de kringen die op de "doodskisten" waren achtergebleven. Dat vonden we wel een beetje gênant.'

tewerkstelling in de Duitse oorlogsindustrie. Plotseling remde de trein sterk af. Een aantal jongemannen kon uit de trein springen en wegrennen. De man van mevrouw Mosterd zag het gebeuren en hielp ze onderduiken.

Op de joodse begraafplaats waren vier mannen ondergedoken in een graftombe. Eén van hen was de vader van Jaap van den Berg, wiens familie aan de Brink naast boerderij Van 't Klooster woonde. Vader heeft een keer een stuk varken gestolen, dat ergens in een kelder of schuur hing. Ook opa was vlakbij in een schuur ondergedoken. Circa 200 meter verder lagen Duitse soldaten in een opstelling aan het IJsselmeer, bij de zomerhuisjes tegenover de Kerk aan Zee. De Duitsers wisten van niks.

Beul van Ommen

(Jaap van den Berg)

Jaap vertelt dat na de oorlog in een buurhuis de oorlogsmisdadiger H. Bikker alias 'de Beul van Ommen' werd opgepakt door de politie. Hij werkte incognito bij een boer. Hij was een wrede en gewelddadige kampbewaker en (Nederlandse) Waffen-SSer in Kamp Erika in Ommen.

Verzet

Onderduikers helpen was natuurlijk van levensbelang. Maar ze moesten ook eten, dus regelde dominee Glashouwer illegaal voedselbonnen. Daarmee moest je niet gepakt worden, want dan volgde er deportatie. En er was een illegaal nieuwsbulletin, dat in Muiderberg werd vervaardigd door Maljers, Vahl en De Haan. Het bevatte berichten over het verloop van de oorlog op basis

Koningin Wilhelmina spreekt voor radio Oranje - archief Anne Frank Stichting

van radioberichten uit Londen. Iedereen hunkerde naar gunstig oorlogsnieuws! Het kwam wekelijks uit van 1943 tot de bevrijding in 1945.

Aan het einde van de oorlog waren er mannen van de Binnenlandse Strijdkrachten (BS) met stenguns en in blauwe overalls die o.a. de Muiderbergse NSB-ers oppakten. Maar het is niet helemaal duidelijk of zij zelf Muiderbergers waren en of zij al tijdens de oorlog actief waren.

Hongerwinter

Muiderberg was tijdens de oorlog een klein dorp met veel boerderijen. Het dorp had tijdens de Hongerwinter van 1944/45 een tekort aan voedsel maar dankzij de boeren niet zo erg als in de grote steden. Boeren hadden koeien, varkens en/of schapen. En behalve veeteelt was er ook landbouw, bijvoorbeeld tarwe, rogge, mais, bieten.

Boer Link teelde bijvoorbeeld suikerbieten op het land achter de Paulinelaan, waar nu de Willemslaan huizen staan. Hij had wel de pech dat mensen die pikten. Boer Van Diest vertelde dat hij tijdens de Hongerwinter bieten had opgehaald in Muiden. En terwijl hij met paard en wagen met de bieten over de Zuidpolderweg reed, beschoten geallieerde vliegtuigen een aantal Duitsers bij café Wegman. Van Diest kon geen dekking zoeken want hij moest bij zijn paard blijven om te voorkomen dat het op hol zou slaan. Het was zeer beangstigend. Gelukkig is hij met paard en bieten veilig thuisgekomen.

Sommige families hielden zelf dieren, zoals de familie Roussou aan de Zuidpolderweg, die geiten en kippen had. Voor die geiten was wel een bewijs van de Duitsers nodig dat ze die geiten mochten houden. De kinderen zochten daarnaast naar eieren in zeemeeuwnesten in de buurt. En vader stookte jenever en verkocht flessen aan een caféhouder in Amsterdam aan de Dappermarkt. Hij stopte die flessen in de bus onder haar bankje. Zij moest dan bij ontdekking door een Duitse controle ontkennen dat die van haar waren. Ze werden gelukkig nooit ontdekt.

In een villa aan de Nienhuis Ruyskade woonde de familie van de moeder van Carina ter Beek. Er waren Duitsers ingekwartierd. Op een dag kwamen die met een varken thuis. Haar broer was slager, dus hij moest dat slachten. Dat leverde natuurlijk ook eten voor de familie op. Maar het was niet elke dag feest. Haar moeder vertelde dat ze naar school in Bussum ging op een fiets zonder banden en ook zonder eten. Haar schoolvriendin was boerendochter,

Familie Magrijn & Richard

(voormalig hotel Flora)

Jean Richard was eigenaar van het hotel van 1913 tot 1960. In de loop van de oorlog moest de familie van zijn dochter, de familie Magrijn, die een banketbakkerij aan de Nassaulaan in Bussum had (waar nu Drusus zit), de winkel sluiten. De familie Magrijn kwam inwonen bij Richard in hotel Flora. Magrijn was in Bussum bij het verzet, i.h.b. betrokken bij het vervalsen van persoonsbewijzen. Ons gesprek vond plaats in 2023 met Berry en Bernadette Magrijn, kleindochters van Jean Richard.

Café Wegman

Aan de Rijksweg 1 (nu Zuidpolderweg) was café Wegman (nu garage Auto Muiden). Ook in de oorlog was het een belangrijke stop voor chauffeurs, reizigers en ook de Duitsers. Er werd veel zwart gehandeld in het café. En illegaal geslacht, voor de verkoop maar ook voor de eigen familie- en vriendenkring in Muiderberg. Het vlees en spullen werden in een verborgen compartiment van hun bokkenkar verstopt en meegenomen naar Muiderberg. De Duitsers vonden die bokkenkar wel grappig en wilden ermee op de foto, zonder iets door te hebben.

Top - Voedseldroppings in hongerwinter 1945

had brood bij zich met ei en spek, maar deelde het niet met haar. Dat was bitter.

In de oorlog werden er bij de familie van mevrouw Mosterd clandestien varkens geslacht. Als er een huiszoeking was, werden de hammen gauw verstopt. Haar vader verbouwde ook graan en zij moest als meisje op een zware transportfiets een zak graan van wel 50 kilo naar de maalderij in Muiden brengen en het meel weer mee terug nemen. De Duitsers gingen soms met boten het Naardermeer op en gooiden dan (dynamiet)staven in het water. Een enorme klap, een fontein water en de vissen kwamen boven drijven. Met manden tegelijk werden ze meegenomen naar de kazerne in Muiden. Soms kregen ze van de Duitsers ook wat vis.

Ook Jaap van den Berg vertelt dat hij en zijn familie niet veel honger hebben gehad. Achter het huis was een grote tuin waar groente werd geteeld en appelbomen stonden. Ze hadden ook kippen en konijnen. Zijn moeder kreeg elke dag een kan melk van boer Van 't Klooster.

Einde bezetting

Aan het eind van de oorlog hebben geallieerde vliegtuigen Zweeds witte brood afgeworpen op het land van Buitendijke. Tijdens de bezetting ging het dorpse leven in Muiderberg voor velen gewoon door. Maar niet voor onderduikers, joodse mensen, piloten, handelaren, mensen zonder connecties of geld die voedsel bij elkaar moesten scharrelen. Het was een onzekere en gevaarlijke tijd. Door de Nazi's, maar ook door verraders als Kauderer. En sommige Muiderbergers werden in de kampen vermoord, zoals Henri Birnbaum, Helene Hausdorff-Bondi of de familie bij Oostwouder.

Toen in mei 1945 de bevrijding kwam was iedereen zo opgelucht, betere tijden zouden aanbreken! En velen probeerden de bezetting zo gauw mogelijk achter zich te laten of zelfs te vergeten!

Bronvermeldingen

- Gesprekken met Muiderbergers
- 2018 - J. ter Beek, L. ter Beek, H. Brak, P. van Diest, J. Dorland-Cusell, T. Hensbergen, P. Hoetmer, A. Meyer-Roussou, H. Mosterd, H. Niewöhner, G. Ruiter, G. Staal-Roussou, A. Stam, H. Timmerter Beek, M. Van der Veer, R. Vendelbos-Hoetmer
- 2023 - C. ter Beek, J. van den Berg, J. de Beus, M. Jut, familie Magrijn & Richard (hotel Flora), P. Wegman, H. Mock
- Archief J. ter Beek, Muiderberg
- Archief Monumentaal & Historisch Muiderberg (J. Gunneweg, J. de Beus, P. Wegman)
- G. Kroon, Historisch Archief Muiden
- Gevechtsverslagen WO2, 1940, Nederlands Instituut Militaire Historie, Ministerie van Defensie
- L. Winkel, H. De Vries, De Ondergrondse Pers 1940-1945
- Interview A. De Lange-Timmerman inzake Kinderthuis Noorthey, Nationaal Archief, 2011
- R. Ros, Stelling van Amsterdam, Documentatiecentrum, stelling-amsterdam.nl

◀ Bevrijding gevierd met optocht op de Googweg vanaf Hakkelaarsbrug

De beginj tafeltenn Werinon

door JOHN ZEVENBERGEN

Introductie

Alhoewel TafelTennisVereniging (TTV) Werinon 'pas' in 1981 formeel is opgericht, werd er ruim voor die tijd reeds in Muiderberg tafeltennis gespeeld. Het is bekend¹ dat er vlak na de Tweede Wereldoorlog met regelmaat werd getafeltennist. Ook is bekend² dat begin jaren zestig er tafeltennis werd gespeeld in de schuur van de familie Oudshoorn. Door de snelle aanwas van mensen die wilden tafeltennissen en de benodigde ruimte om de tafels te kunnen onderbrengen, werd onderdak gevonden in het gymnastieklokaal van de toenmalige openbare lagere school op de Brink. Dat tafeltennis erg populair was in het dorp, blijkt ook wel uit het feit dat er begin jaren zeventig nog een tafeltennisvereniging werd opgericht, luisterend naar de naam 'Pegasus'³. Een aantal leden daarvan heeft uiteindelijk Werinon opgericht, waaronder Theo Hensbergen. De club Pegasus speelde hun wedstrijden overigens boven de manege van Any Dale.

Een springlevende vereniging

Zoals u in het vorige nummer van het MHM magazine (nummer 7) heeft kunnen lezen, is de naam 'Werinon' van de TTV afgeleid van de mogelijk oorspronkelijke naamgeving van het dorp dat nu bekend staat als Muiderberg. In deze bijdrage wordt met name de ontstaansgeschiedenis van de TTV belicht. Van de periode tussen ruwweg einde Tweede Wereldoorlog en 1981 - het geboortjaar van de TTV - is helaas weinig archiefmateriaal bewaard gebleven. Desalniettemin is de TTV, met name in 't Gooi en bij de Nederlandse Tafeltennisbond (NTTB), een begrip (zie later). De TTV is springlevend en er wordt sinds jaar en dag tafeltennis gespeeld op de dinsdagavond en de zaterdagmiddag in de Rijver. Mocht u op één van die dagen eens langsgaan, dan moet u niet verrast zijn om naast jeugdige leden, ook leden van rond de 90 jaar aan te treffen, die bloedfanatiek aan het pingpongen zijn.

De jaren vóór de formele oprichting

De voorloper van de TTV in een meer georganiseerde vorm was, zoals hierboven reeds vermeld, opgezet door de heer Hensbergen. Deze tafeltennisgroep kwam voort uit de Christelijke Jongemannen Vereniging (CJV) en werd sinds 1960

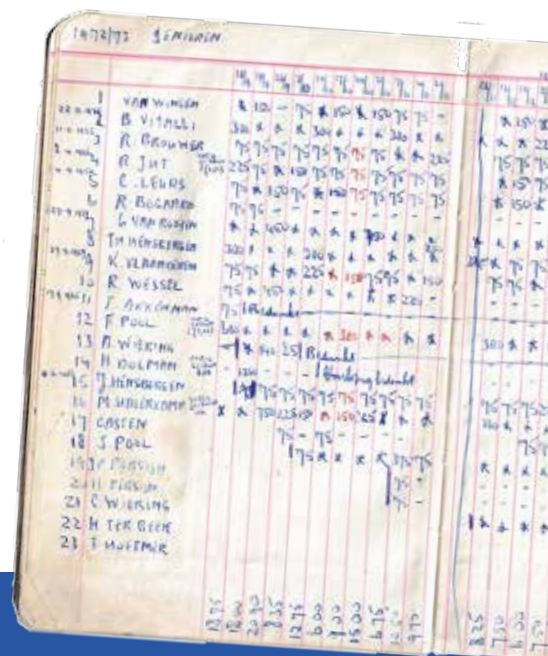
door Hensbergen geleid.

Uit de notulen van meerdere vergaderingen van november 1978⁴ blijkt dat men bezig was met de naamgeving van de nieuw op te richten TTV, op dat moment dan nog opererend onder de vlag van de CJV. Op de vergadering van 8 november stelde het bestuur een aantal potentiële namen voor, waaronder TTV Kabel, de Zwaluwen, Dobbertjeskom en Topspint, waaruit gekozen kon worden. Interessant genoeg stond Werinon op dat moment nog niet op het lijstje, maar 3 dagen later, op 11 november 1978, is onder meer de naam Werinon toegevoegd aan het voorkeurslijstje. Op de volgende vergadering van 23 november werd het besluit genomen om de naam Werinon aan te houden. Het bestuur werd op dat moment gevormd door S. Dam (voorzitter), R. Boschma (secretares), W. Sierksma (penningmeester) en de leden M. Rietveld and J. Niewöhner.

Het bestuur was in die maand november verder bezig met het kiezen van de clubkleuren (rood/zwart of groen/wit), alsmede het eventueel toetreden tot de Sportclub Muiderberg (zie nummer 6 van het MHM magazine). Dit laatste zou aan de leden worden voorgelegd tijdens de eerstvolgende ledenvergadering (januari 1979), waarbij het bestuur de positie innam om zich niet te willen aansluiten. Dit laatste was met name ingegeven door het feit dat er in dat geval geen inschrijving bij de Kamer van Koophandel nodig was en men onder de vlag van de CJV kon blijven opereren⁵.

In de vergadering van 11 november 1978 stelde het bestuur definitief de kleurstelling vast, zijnde rood/zwart en stelde voor om

Het kasboek van de vereniging van 1962 tot 1976
Met de namen van de senior- en juniorleden

Krantenknipsels uit de lokale kranten over de formele oprichting van TTV Werinon in 1981 en de grote successen in die jaren van de vereniging in de competitie van 't Gooi - bron archief TTV Werinon

Het eerste seniorenteam moet het in de vijfde klasse nog eens overdoen. Voor T. Hensbergen, R. Wagenveld, K. de Jong en M. Ebbelaar was na een zwakke start de achterstand op koploper Good-Luck aanzienlijk. Toen was het kampioenschap al verkeken. Good-Luck zou kampioen worden. Maar desondanks hebben deze spelers van Werinon niet nagelaten te strijden voor een beter resultaat.

Ilse Tessensohn (r) spelend op het NK tafeltennis van 1967 tegen Mieke ten Broek die de uiteindelijke winnares werd - bron thilversum.nl

mevrouw Haarsma namens de CJV en de heer van Lunteren namens de TTV Werinon verklaarden dat de TTV per 12 januari 1981 een rechtspersoon was. Middels die getekende akte werd ook vastgelegd dat alle tafeltennistafels overgingen naar de TTV, het saldo werd overgeboekt van de CJV naar de TTV en dat de CJV niet langer aansprakelijk was⁸.

Om de formele oprichting van de tafeltennisvereniging te vieren en luister bij te zetten, werden twee Nederlandse toppers uit de tafeltenniswereld van die tijd bereid gevonden om een demonstratiewedstrijd te verzorgen. Zo kon het zijn dat in het kleine dorpje Muiderberg in 1981 Han Gootzen en Bert van de Helm acte de presence gaven. Han Gootzen is een drievoudig Nederlands kampioen in het dubbelspel, waarvan 1 keer met Bert van de Helm. Bert op zijn beurt is een 12-voudig Nederlands kampioen in het enkelspel, 8-voudig Nederlands kampioen in het dubbelspel en 6-voudig Nederlands kampioen in het gemengd dubbelspel en heeft aan diverse Europese en Wereldkampioenschappen meegedaan.

Omdat het ledenbestand van de TTV uit het welbekende jasje begon te groeien en in de Rijver niet voldoende ruimte was, is eind 1981 alsnog een verzoek gedaan aan Sportclub Muiderberg (SCM) of er in het SCM clubhuis wellicht speelruimte ter beschikking was⁹. Dat werd helaas negatief

beantwoord door SCM. Op dat moment kende de TTV circa 85 leden en heeft het bestuur van de TTV de gemeente aangeschreven met de vraag of deze laatste kon assisteren in het vinden van een grotere accommodatie. Gedacht werd aan de gymzaal van de Vinkenbaanschool, het gebouw van de gezondheidszorg, dan wel de voorziene uitbreiding van de Rijver. Bijna een jaar later was het ledenbestand aangezweld tot 48 junioren en 41 senioren¹⁰.

Vanaf 1984 is er een kentering waarneembaar in het ledenbestand en binnen de club¹¹. Met name onder de jeugdleden is er een uitstroom merkbaar en voor het spelen van competitie begint het animo af te nemen, vanwege de verplichting om per jaar 10 wedstrijden te moeten spelen en dit viel niet door iedereen in te passen in het dagelijkse familielevens.

Een (jeugd)trainer

Vanaf de oprichting van de TTV werd er naarstig gezocht naar een professionele trainer. Afgezien van de hierboven genoemde heer Vernooij en ook onder meer René Propitius die vanaf 1986 de jeugd onder de hoede nam, bleek het lastig een trainer te vinden. Na een langdurige en intensieve zoektocht kan gemeld worden¹² dat er een trainer – Ilse Tessensohn – is aangesteld die per eind augustus 1989 aan de slag gaat bij de TTV. Met Ilse haalde TTV Werinon een naam van formaat binnen. Met name in de jaren vijftig en zestig maakte Ilse onderdeel uit van de Nederlandse tafeltennistop. Zo wint ze meerdere malen het Goioise kampioenschap in het enkelspel, wordt ze tweede en derde op het Nederlandse kampioenschap enkelspel in respectievelijk 1963 en 1964 en samen met Tine de Jong, tweede en derde in het dubbelspel in respectievelijk

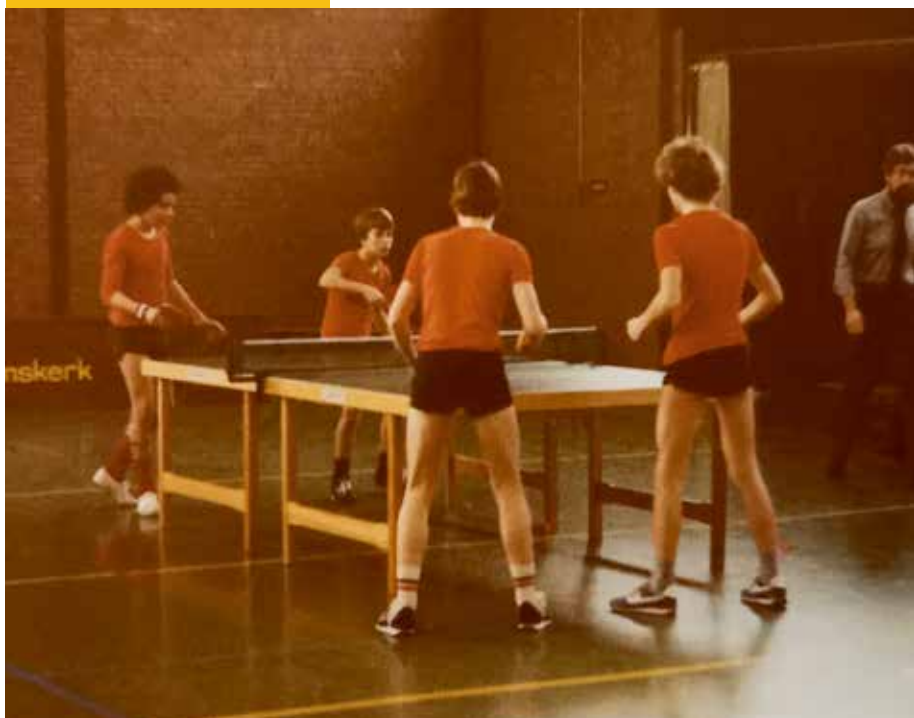
Duidelijk enthousiasme van de jeugd in de gymzaal voor het tafeltennis in de jaren '80 - foto archief TTV Werinon

1958 en 1959. In 1962 wordt ze derde in het dubbelspel met Ria Bogmans. Het hoogtepunt komt in 1967 met het winnen van de Nederlandse dubbelspeltitel naast Annie van Gardingen. Met Ilse in de gelederen neemt het niveau van met name de jeugdafdeling van TTV Werinon met sprongen toe. In 1995 kon Werinon ook voor het eerst in de geschiedenis een trainer uit eigen gelederen presenteren. Cees Wiedemeyer had in april dat jaar zijn cursus jeugdtrainer bij de NTTB met succes afgerond.

De competitie – een bliksemstart bij de oprichting

Omdat er in één jaar twee keer een competitie wordt gespeeld – voor en na de zomervakantie – begon TTV Werinon in de tweede helft van 1980 met één senioren- en één juniorenteam, allebei in de 5e klasse van 't Gooi. Het juniorenteam werd meteen kampioen en promoveerde naar de 4e klasse van 't Gooi, terwijl het seniorenteam zich wist te handhaven in de 5e klasse (zie kranteknipsels op p 13). Aan het begin van het nieuwe jaar (1981) werden er twee seniorenteam en 2 juniorenteam ingeschreven. Het tweede seniorenteam begon in de 6e klasse en wist die winnend af te sluiten, waardoor promotie naar de 5e klasse werd afgedwongen. Het eerste juniorenteam stoomde door, door ook de 4e klasse te winnen, waardoor promotie naar de 3e klasse een feit werd. In de daaropvolgende competitie werd vervolgens promotie naar de 2e klasse afgedwongen. Het tweede juniorenteam wist zich te handhaven in de 5e klasse, om in de twee opeenvolgende competities door te stomen naar de 3e klasse. De belangstelling onder de Muiderbergse jeugd was groot om te komen tafeltennissen wat - zoals eerder gemeld - leidde tot een ledenstop in 1982. Ook kon gesteld worden dat het Muiderbergse juniorentalent hoog

Een jeugdteam spelend tijdens de festiviteiten rond de officiële oprichting van TTV Werinon in 1981 - foto archief TTV Werinon

was, getuige de snelle promoties van de jeugdteams.

De golfbeweging in de jeugdcompetitie en de invloed van de trainer Ilse Tessensohn

Zoals eerder gemeld, was er vanaf 1983 een kentering zichtbaar in aantal leden, met name bij de jeugd. Dit had ook direct effect op de competitie. Begin 1984 speelden de twee jeugdteams in de 3e en 5e klasse. Het jeugdteam in de 3e klasse degradeerde na de competitie van dat jaar naar de 4e klasse, vooral door het verlies van een aantal sterkhouders. Door de terugloop van het aantal leden, was de TTV genooddaakt om voor de tweede helft van 1984 slechts 1 juniorenteam op te stellen. Eind 1984 promoveerde het jeugdteam weer naar de 3e klasse. Per 1 januari 1985 had de TTV nog maar 37 leden, ruwweg de helft van het aantal bij oprichting. Dat een klein ledenaantal sportief geen belemmering hoeft te zijn, bewees het enige juniorenteam door midden 1985 promotie naar de 2e klasse af te dwingen. Vanaf eind 1985 is er weer een toename in het ledenaantal te zien, richting de 50, waarbij vooral de aanwas bij de jeugd opvalt. Om vervolgens in 1988 juist weer een stevige daling te laten zien, met daarbij

de grootste daling bij de jeugd. De daling bij de jeugd was met name funest voor het spelen in competitieverband, daar vanaf 1987 geen representatief team meer kon worden ingeschreven.

In 1990 is er weer een jeugdteam dat meedoet aan competitie en meteen kampioen wordt van de vijfde klasse. De inbreng van de trainer Ilse Tessensohn in deze is zeker niet te onderschatten. Het jaar daarop wordt promotie naar de 4e klasse gerealiseerd en dan ook nog eens met 2 teams. In 1992 komt Ben Tessensohn zijn zuster meehelpen/vervangen als primaire trainer bij het geven van jeugdtrainingen. Na de voorjaarscompetitie 1993 promoveert 1 jeugdteam naar tweede klasse, gevolgd door het tweede jeugdteam na de

voor de jeugd moest worden ingevoerd. Ook buiten 't Gooi werden de prestaties opgemerkt. Zo werd jeugdspelster Sandra Haug uitgenodigd voor een jeugdtoernooi in Alkmaar. Verder betekende dit dat, in geval van een mogelijk kampioenschap in de eerste klasse, het jeugdteam zou promoveren naar de nationale klasse. En dat voor een klein dorpje onder de rook van Amsterdam. Daar enkele spelers ondertussen een leeftijd hadden bereikt dat ze niet meer uit mochten komen in de jeugdteams, werd dit helaas niet gerealiseerd. Het jeugdteam was tweemaal dicht bij het doen uitkomen van deze Nationale tafeltennisdroom. Gelukkig bleven de nodige spelers behouden voor de TTV en overgeheveld naar de seniorenteams.

najaarscompetitie van 1999 kon er weer een jeugdteam worden afgevaardigd.

De TTV in voorbereiding op het nieuwe millennium

Als waardering voor het werk dat Ilse Tessensohn had verricht in het voorgaande decennium en het feit dat Ilse eind 1998 afscheid nam van de TTV, werd ze benoemd tot erelid van de TTV. Haar broer Ben Tessensohn had eind 1995 privé een andere baan aangeboden gekregen, waardoor hij niet langer de trainingen kon verzorgen vanaf 1 januari 1996. Gelukkig werd Bert Visser bereid gevonden om de jeugdtraining van Ben over te nemen. Vanaf 1997 werd naast Bert Visser, Marianne Oosterveen – de huidige voorzitter van de TTV – bereid gevonden om de trainingen te verzorgen. Onder een goed gesternte en met een solide financiële basis stapte de TTV het nieuwe millennium binnen.

In dat opzicht, voelt u zich ook vrij om op de dinsdagavond of de zaterdagmiddag eens in de Rijver naar binnen te stappen om te komen kijken naar, dan wel om zelf mee te doen met het pingpongen. Er zijn meer dan genoeg tafels voor meer leden.

Dankwoord

De auteur wil het voltallige bestuur van de TTV bedanken voor het ter beschikking stellen van het archief.

Bronnen

1. encyclopediemuiderberg.nl/glossary/tafeltennisvereniging-weridon
2. Weridonstop, maart 1986
3. Weridonstop, mei 1987
4. Notulen bestuursvergaderingen 2, 8, 11 en 23 november 1978, Archief TTV Weridon.
5. Notulen bestuursvergadering, ongedateerd, Archief TTV Weridon
6. Notulen ledenvergadering, 26 maart 1980, Archief TTV Weridon
7. Notulen bestuursvergadering, 30 januari 1981, Archief TTV Weridon
8. Overdrachtsverklaring, 19 mei 1981, Archief TTV Weridon
9. Notulen bestuursvergadering, 12 oktober 1981, Archief TTV Weridon
10. Notulen bestuursvergadering, 11 juni 1982, Archief TTV Weridon
11. Notulen bestuursvergadering, 28 mei 1984, Archief TTV Weridon
12. Notulen bestuursvergadering, 30

Senioren spelend op het feest van het 10-jarig bestaan van TTV Weridon in 1991 - foto Archief TTV Weridon

najaarscompetitie. De prestaties van de jeugd bleven niet onopgemerkt en zo werden er jeugdspelers geselecteerd voor een bondstraining. Eind 1994 was promotie naar de eerste klasse in 't Gooi een feit voor het eerste jeugdteam, een prestatie die nooit eerder was behaald in de clubgeschiedenis. Deze resultaten resoneerden zodanig stevig binnen de Muiderbergse gemeenschap, dat de aanwas van jeugdleden zo groot was dat een ledenstop

Mede ten gevolge van de doorstroming van een aantal jeugdleden naar de senioren, alsmede een aantal jeugdleden dat hun lidmaatschap had opgezegd, begon een nieuw jeugdteam in 1997 in de zesde klasse. Het bleek echter moeilijk een representatief team te vormen en daarom moest voor de najaarscompetitie besloten worden om geen jeugdteam af te vaardigen. Zoals gebruikelijk kon het niet lang duren om de weg omhoog te vinden. In de

Direct na het overlijden van Peter Wegman op 10 februari jl. (zie in memoriam MHM magazine 6, 2024) werd het initiatief genomen een ereteken voor deze bijzondere Muiderberger te realiseren. Vier organisaties staken de koppen bij elkaar: de Stichting Muiderbergse Feesten (SMF), de Dorpsraad Muiderberg, de vrijwillige brandweer van Muiderberg en de Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg. Men werd het onderling snel eens: het mooiste zou zijn als de kerstboom op de Brink - het 'kindje' van de op 64-jarige leeftijd overleden Peter - diens naam zou krijgen.

Al gauw ontstond het idee bij de boom een zwerfkei te plaatsen met daarop de naam 'Peter Wegmanboom'. Zwerfkeien stammen uit de ijstijd en kwamen als uitloper van de Utrechtse Heuvelrug tot in Muiderberg terecht. Tien maanden later, om precies te zijn op 14 december 2024, vond op de Brink de officiële naamgeving plaats door wijkwethouder Hugo Bellaart. Van het naambordje las hij voor: "Eerbetoen aan een buitengewone Muiderberger". Na een druk op een rode knop door kleinzoon Nout floepte de verlichting in de boom aan.

Een 'Peter Wegmanboom' voor een buitengewone Muiderberger

door HARRY MOCK

Als lid van SMF zette Peter Wegman zich jarenlang in voor het organiseren van de Sinterklaas-intochten, Koningsdagen, muziekfeesten, winterfairs en de 4 mei-herdenkingen. Vooral de kerstverlichting had elk jaar zijn bijzondere aandacht. Al op 16-jarige leeftijd hielp hij bij het aanbrengen van de lichtjes in een conifeer, waardoor deze als kerstboom kon fungeren. De enorme boom is oorspronkelijk afkomstig uit Denemarken en weegt 1.250 kg. Hij heeft de boom tot aan zijn plotselinge heengaan onafgebroken opgetuigd en gekoesterd. Daarbij hielp ook, dat hij op jonge leeftijd bij de vrijwillige brandweer kwam en daar bevelvoerder werd.

Met overgave heeft Peter duizenden foto's en artikelen uit zijn eigen collectie en uit de archieven van een aantal dorpsgenoten gedigitaliseerd. Het hele digitale archief werd door hem aan Monumentaal en Historisch Muiderberg geschonken. Hij had met deze stichting een bijzondere band als lid van de Raad van Advies. Door de boom naar Peter Wegman te vernoemen wordt de herinnering levend gehouden aan een man, die van onschatbare waarde voor Muiderberg is geweest. Ook de gemeente Gooise Meren heeft dit onderkend. De herdenkingsboom is aangemerkt als gemeentelijk monument.

HET BOERENLEVEN IN MUIDERBERG VÓÓR DE GROTE VERANDERINGEN NA 1950

DEEL 2

Dit verhaal gaat over het boerenleven in Muiderberg, zoals het was vóór de ingrijpende veranderingen die na 1950 op gang kwamen door de mechanisatie en schaalvergroting in de landbouw. Het is een actualisering van een artikel van Jeanne Oosterbaan dat in 2003 is verschenen in het periodiek van Comité Oud Muiderberg (nr 84), gebaseerd op gesprekken met Antoon van 't Klooster, Hermann Heinrich Niewöhner, Wim Ruiter, Piet van Diest, Jan ter Beek en Jan Post.

In deel 1 (MHM magazine 7, 2024) werd ingegaan op het vroegere boerenleven in Muiderberg vóór 1950, aangevuld met een overzicht van de 'binnenboeren' ofwel de boeren in de kom van het dorp. In deel 2 wordt uiteengezet hoe de mechanisatie en schaalvergroting ná 1950 het boerenleven drastisch veranderden, aangevuld met een overzicht van de 'buitenboeren' ofwel de boeren aan de Googweg, Hakkelaarsbrug en De Goog.

door JEANNE OOSTERBAAN

De grote veranderingen kwamen in de jaren '50 op gang. Men begon toen steeds meer machinaal te melken. Dat ging natuurlijk heel wat vlugger omdat de machine vier spenen tegelijk meeneemt. In diezelfde tijd deed de kunstmatige inseminatie zijn intrede. Dit maakte een veredeling mogelijk waardoor de koeien veel meer melk zijn gaan geven.

Melkproductie

Gaf een koe vroeger zo'n 18 liter, wat neerkomt op zo'n 5400 liter per jaar, nu is het bijna het dubbele, wel 9000 liter per jaar. Maar ja, ze geven dan wel meer melk, ze zijn ook veel zwakker geworden. Vroeger konden de koeien beter tegen een stootje. Als moderne boer heb je de dierenarts bijna dagelijks over de vloer, je moet spuiten en van alles en nog wat. Vroeger werden de koeien ook ouder. Bij Niewöhner op de Badlaan was een koe, Richtje, die zestien jaar is geworden. Dat is er tegenwoordig niet meer bij. Met de dieren had je toen ook meer een band. Ook die hebben wat dat betreft hun eigenaardigheden. Er waren koeien die heel moeilijk deden als een vreemde ze moest melken. Zo ging Antoon van 't Klooster eens voor Frans de Mier (ter Beek) melken. Alle koeien renden weg en ze waren zo éénkennig dat ze van de schrik dat er iemand anders in de buurt kwam, nog niet de helft van de melk gaven als anders.

Op de weiden werd voor de oorlog weinig of geen kunstmest gebruikt, althans geen stik-stof, wel kalk. 's Winters aten de koeien gedroogd gras, ofwel hooi. En daarvoor moest het gras worden gemaaid en gehooïd. Dat maaien en hooien was vroeger een hele klus. Vooral het maaien was zwaar werk. Het was een heel bezit als je twee paarden had, zoals de grotere buitenboeren, die konden met een machine maaien. De anderen hadden maar één paard en die moesten het met de hand doen, met de zeis. Sommigen deden het zelf, vooral de (steile) dijk is nog lang met de hand gemaaid. Iedere boer die land had aan de dijk, moest verplicht een deel van de dijk maaien en kreeg door het polderbestuur 4 palen (elk 100 meter) toegewezen vanaf de Kerk in Muiderberg tot aan het Muiderslot.

Maaien was een vak apart, dat kon niet iedereen. Vooral het 'haren', het aanscherpen van de zeis (of zeist), was een secuur werkje. Het maaien zelf was zeer inspannend, zo'n zeis was een heel gevaarte en droeg niet voor niets de bijnaam de 'mensenbeul'. Als je een uurtje gewerkt

had, was je al doodop. Dikwijls werd het maaien uitbesteed aan loon-maaiers. Soms waren dat Muiderbergers, Jan ter Beek senior was bijvoorbeeld een kei in het maaien.

De loonmaaier Riekus en Jaap Nagelhout zongen graag en veel tijdens het maaien. Als er niets te maaien viel, werkten zij bij de zoutfabriek Bouvy in Muiden. Er kwamen ook mensen uit Gelderland, zelfs uit Duitsland, de zgn. hannekemaaiers. Die sliepen in groepen op een baal stro in de mestbak. De maaiers kregen 10 cent per roei, een bepaald aantal meters achter elkaar.

Mechanisatie en schaalvergroting

De eerste mechanisatie, in de jaren '50, was de vingerbalk, of maaibalk. Het paard trok een groot mes voort dat met een motor werd aangedreven. Het ding was slecht geveerd en je rammelde helemaal door elkaar, het was niet lang vol te houden. Pas in de jaren '60 burgerde de trekker in en de maaimachine werd steeds meer geperfectioneerd.

Tegenwoordig zijn het enorme gevaarten van wel 4 meter breed, die van voren en opzij in één keer maaïen. In 1 uur tijd maait hij wel 3 of 4 hectare, en dan te bedenken dat een loonmaaier met de zeis 1 hectare in 5 dagen deed! Reken maar uit, dat is wel 100 maal zo snel.

Het land brengt nu ook veel meer op, niet alleen vanwege de kunstmest, maar ook omdat de koeien op stal gras krijgen sinds de invoering van de ligboxen. 't Is niet mooi, je ziet vaak geen koe meer in de wei, maar voor 't gras is het

beter. Zodra het gemaaid is, groeit het weer, want een koe vertrapt het heel erg. Zoals men vroeger zei: in het najaar vreet een koe met vijf bekken (zijn poten en zijn bek). Opgemerkt moet worden, dat de koeien niet in alle ligboxenstallen altijd binnen blijven.

Overigens moeten we wel bedenken dat schaalvergroting ook betekent dat je nu veel meer koeien moet hebben. Had je vroeger 15 koeien, dan kon je ervan leven, met 20 koeien had je een best bedrijf, nu is 70 nog te weinig.

Bij het maaïen van het gras vormde zich een 'zwad'. Het gras moest worden losgeschud om te drogen en meerdere malen gekeerd, afhankelijk van het weer. Dit gebeurde met een hark, want een schudmachine was er nog niet, een hoop werk. Dat gebeurde in lange stroken en de mensen deden dat

met z'n allen. Dat heette met elkaar het zwad keren, waarbij ook de groene dotten eruit gegooid werden. Daarna moest het vervoerd worden.

Een jaarlijks weerkerende taak van de boer was het sloten. Met het oog op een goede waterhuishouding moest de boer elk najaar de sloten en weteringen schoonmaken. De controle, of schouw, werd gehouden door de schouwmeester, aangesteld door het pol-derbestuur.

Vóór de jaren '60 had een klein gebied als de Noordpolder nog zijn eigen bestuur, waar de boeren zitting in hadden. Daarna had een concentratie plaats van kleinere besturen in één groot waterschap, dat enorme gebieden van wel 6000 bunder land beheert en in een gro-te kantoor kolos zetelt.

Vreselijk zwaar werk was dat sloten. Eerst moest je met een slootnijder de kanten afsnij-den, dan met de plukhaak de zoden op de kant trekken en tenslotte met een laadhaak de bagger uit de sloot halen. Dus drie maal moest je alle sloten langs. Wel zes weken vanaf oktober tot half november stond je in weer en wind te zwoegen. Nu komt de loonwerker en doet het met een trekker met gripper in één dag!

Het sociale leven

Het sociale leven was in zo'n klein dorp als Muiderberg heel intensief. Je kende iedereen en iedereen kende jou. Het is frappant hoeveel namen, familieverbanden en bijzonderheden mijn informanten wisten te vertellen.

>> vervolg tekst op p 24

▲ Boer Brak met hooiwagen

◀ Dochter Brak aan het melken bij de kazemat

1 ELBA, GOOGWEG 8

Al in de 19e eeuw stond hier de hoeve Elba. Het had een grote boomgaard, veestal en kippenschuur. Het kwam herhaaldelijk voor dat bij noorderstorm de polder en ook Elba last hadden van hoog water als de gemalen het water niet op tijd weg kregen. De boomgaard en deel van het erf stonden dan onder water. Er was ook een bruggetje over de Goog (ook Jodenvaart genoemd) naar de Googweg. Vóór en na de oorlog was de hoeve lange tijd (tot 1966) in bezit van de familie Ettekoven. Zij had ook een bescheiden uit-spanning waar met name karnemelk werd geschonken, echter nooit op zondag. En een bescheiden slaapgelegenheid voor Amsterdammers in de zomer. Rond 1970 is de oude boerderij gesloopt en is op de plek van de kippenschuur het huidige Elba neergezet.

2 GOOGWEG 9

Dit is de eerste boerderij vanuit het dorp gezien links. Hij ligt een stukje van de weg af. Deze boerderij, omgeven door een paar bunkers (zgn groepsschuilplaatsen uit WO2) was van de familie Boerhout. Het bedrijf is voortgezet door schoonzoon Gijs den Hartog die met dochter Femmie Boerhout trouwde. Hier zou in de 18de eeuw het buiten 'Voorburg' (of 'Voorberg') hebben gestaan (volgens de Oriëntatiekaart 1832-1982). Op de kadaster-kaart van 1832 staat bovendien een vrij groot water aangegeven. Het was toen eigendom van een tuinman. Onze informanten kennen de naam Voorburg overigens niet voor deze boerderij.

3 VELZENHORNER, GOOGWEG 10

Dit karakteristieke oude pand uit 1750 gaf tot voor kort een goede indruk van hoe een boerderij hier in vroeger eeuwen eruitzag. De plek is waarschijnlijk al sinds de vroege middeleeuwen bewoond. Mogelijk lag hier het eigendom van de christenprediker Liudger (ca. 800 n.Chr.). Hier werd ter hoogte van het fietspad in 1296 graaf Floris V vermoord door ontevreden edelen uit zijn graafschap (die hem hadden ontvoerd vanwege onenigheid over de handel met Vlaanderen en met Engeland).

Het was in handen van de familie (Gerrit) Post vanaf circa 1920 tot 1980. Rond 1940 woonde daar Gerrit Post temidden van circa 25 ha. land. Het pand is een rijksmonument en is in 2003/2004 ingrijpend gerestaureerd. Het had een (deels) oud interieur met bed-steden. Het is sinds de jaren '70 geen boerderij meer.

4 ANYDALE, GOOGWEG 9A/11

Waar nu de manege is gevestigd, stond in de jaren '40 de boerderij van Jan Post. Jan Post was een liefhebber van paarden en zo werd het boerenbedrijf geleidelijk aan een centrum van paardensport.

5 JOHANNAHOEVE, GOOGWEG 12

Deze boerderij is gebouwd in 1911 door Wilhelmus Bastianus Ruiter. Zijn kleinzoon Wim Ruiter woonde er sinds 1946. Het boerenbedrijf is

gestopt in 1966. De hooiberg is in 1986 afgebroken, toen is ook de oude schuur door een nieuwe vervangen.

6 RUITER, GOOGWEG 14

Dit was vroeger een boerderij. Het pand is omstreeks 1914 gebouwd. Daar woonde omstreeks 1950 Gerrit Ruiter (1882-1972); zijn zoon was in de jaren '70 wethouder van Muiden. Momenteel woont zijn kleinzoon Gerrit Ruiter in dit pand.

7 VAN DIEST, GOOGWEG 18

Herman van Diest had eerst een klein boerderijtje in de Dorpsstraat achter de huidige bakkerij. Daarna had hij in 1916 een stal aan de Googweg 18 (toen 'Hakkelaarsbrug D201') laten bouwen en kort erna een huis. Een twintigtal koeien. Circa 11 hectareland. Piet van Diest heeft na de vroege dood van zijn vader in 1938 het bedrijf in 1945 op 17-jarige leeftijd samen met zijn moeder Betje voortgezet. Piet trouwde in 1955 met Dora van Deudekom uit Weesp, waarna zij samen het bedrijf gingen runnen. Met de komst van Cornelis van Diest in het bedrijf diende zich de derde generatie aan. In 1987 vormde hij - 28 jaar oud - met zijn ouders Piet en Dora, een maatschap. In 1998 traden deze terug, waarna Cornelis het bedrijf samen met zijn vrouw Irene Erdkamp voortzette. In verschillende etappes kon in de loop van de jaren grond worden aangekocht van buurbedrijven, die met de veehouderij stopten. In 1995 werd achter de oude koestal een nieuwe neergezet. Het betreft een zogenaamde ligboxenstal. Hierin kunnen de koeien vrij rondlopen. Deze 'doorloopstal' werd in 2015 door een flinke aanbouw in capaciteit verdubbeld, waardoor er nu 140 melkkoeien en 60 stuks jongvee gehuisvest kunnen worden. Ook werd een pension voor paarden aan de activiteiten toegevoegd. Deze

kwam in 1999 in het bijgebouw, waar daarvoor vleesvarkens werden gehouden. In 2012 kwam zoon Tomas 'in de zaak', de vierde generatie dus. Anno 2022 beschikt het bedrijf over circa 70 hectaregrond, waarvan 40 hectarein eigendom. De overige 30 hectarewordt gepacht, onder andere van de Joodse Gemeente Amsterdam, eigenaar van de nabij gelegen joodse begraafplaats. De boerderij is inmiddels meer dan 108 jaar in de familie Van Diest.

8 KLOOSTERHOEVE, GOOGWEG 18A

Hooft strikt genomen niet in onze inventarisatie thuis, want deze boerderij is pas in 1968 gebouwd, maar wij vermelden het hier om verwarring te voorkomen. Het bedrijf werd opgezet als een modern bedrijf, een veehouderij met ligboxen en voorzieningen voor machinaal melken, alsmede een koelinstallatie voor de opslag van de melk. Het bedrijf was van Henk van 't Klooster, die vroeger boerderij Krakenstein aan de Brink had. Het bedrijf is inmiddels opgeheven.

9 BOERENLEENBANK, GOOGWEG 20

De Muiderbergse Boerenleenbank (tegenwoordig de RABO Bank) zetelde eerst ten huize van de eerste kassier, J. Post, aan de Googweg 11 in boerderij Anydale. Post nam in 1917 afscheid en werd opgevolgd door J. Eenkhoorn. Ook deze zetelde in zijn eigen woning, namelijk op de Googweg 20. De brandkast verhuisde mee. Sinds 2022 is het pand aangewezen als gemeentelijk monument.

10 VELTSIGT, GOOGWEG 29

Achteraan links van de Googweg vóór de Hakkelaarsbrug op de hoek met de Amsterdamsestraatweg was de boerderij Veltsigt van Jan Nagel gevestigd. In de meidagen 1940 stond de militaire keukenwagen van de compagnie Nederlandse soldaten ingegraven rond de Hakkelaarsbrug naast boerderij Veltsigt. Het boerenbedrijf is in 1990 gestopt. De oorspronkelijke boerderij staat er niet meer. Er is een modern huis voor in de plaats gekomen.

11 DE HOLLANDER, HAKKELAARSBRUG 1

Meteen over de Hakkelaarsbrug eerste pand links pal aan de trekvaart en brug. Hier boerde Bertus de Hollander met vrouw en dochters Martha en Willy. De laatste boer die hier heeft geboerd was Herman de Hollander, een neef.

12 HENSBERGEN, HAKKELAARSBRUG 9

Over de Hakkelaarsbrug staat rechts van de boerderij van De Hollander de boerderij Nooitgedacht van de familie Hensbergen, links op de hoek van de Googweg en Naardervaart/ Zuidpolderweg. Die had 3 hectare land aan deze kant van de A1 en 15 hectare aan de andere kant van de A1 waar nu de aansluiting met de A6 ligt. In de meidagen 1940 waren er soldaten ingekwartierd die de twee nabijgelegen mitrailleur- resp. kanonkazematten

22

bedienden (de mitrailleurkazemat staat er nog maar zonder gietstalen koepel).

De boerderij is 20 jaar geleden gesloopt en vervangen door een modern woonhuis. De laatste boer was Lammert Hensbergen (1931-2023). Zijn zoon Bert Hensbergen werkte bij de Kruitfabriek in Muiden en bij de gemeente, woont aan de Googweg en is lid van de Dorpsraad.

13 SONNEVELD, ALIDA MARTINA HOEVE, NOORDPOLDERKADE 4

Deze boerderij ligt aan noordzijde van de trekvaart richting Muiden, Noordpolderkade 4, enkele tientallen meters van de vaart. Het was voor decennia (tot 1958) de boerderij van Willem Hottentot met 16 hectare land en circa 30 koeien. Hottentot is na zijn pensionering in het huis aan het begin van de lange oprit gaan wonen (Googweg 22). Hij verkocht zijn boerderij aan Cornelis Sonneveld, de grootvader van de huidige eigenaar. Hij huurde tot dan een kleine gemengde boerderij in Vlaardingen. Zoon Wim nam begin jaren '60 het bedrijf van zijn vader over, waarna een sterke groei volgde. Vrij vernieuwend was dat er begin jaren zeventig een loopstal werd gebouwd. Hierin kunnen de koeien vrij rondlopen in plaats van vast te staan aan kettingen. Het melken gebeurde in een melkstal.

In 2003 verkocht Wim Sonneveld het bedrijf aan zijn zoon René, de derde generatie. Die was op de boerderij geboren en al vanaf 1989 'in de zaak' werkzaam. In 2015 werd een nieuwe stal gebouwd. Het melken gebeurt vanaf die tijd met melkrobots. Anno 2023 beschikt de onderneming over 85 hectare grond, eigendom en pacht opgeteld. Naast de circa 175 melkkoeien bestaat de veestapel uit 70 stuks jongvee. Onder de pachtgronden bevindt zich ook de midden in Muiderberg gelegen dorpsweide, sinds de jaren '90 in eigendom van de gemeente. René en diens vrouw Marieke Volkering wonen met hun kinderen in het voorhuis met de fraaie naam Alida Martina Hoeve. Het is goed zichtbaar vanaf de Zuidpolderweg. Marieke werkt als veearts en is daarnaast werkzaam in het melkveebedrijf van haar man. De boerderij is inmiddels 66 jaar in de

familie.

Rond de boerderij staan vijf gewapend betonnen groepsschuilplaatsen uit de tweede wereldoorlog. De boerderij fungeerde toen als commandopost en militair hospitaal voor de versterkte compagnie Nederlandse soldaten die in de meidagen 1940 lagen ingegraven rond de Hakkelaarsbrug.

14 HOFRUST, ZUIDPOLDERWEG 10

Aan de overkant van de provinciale weg bij de Hakkelaar ligt een mooie boerderij-achtige hofstede, deels uit de 18e eeuw. Dit was de boerderij van Gooiert van der Veer, de vader van Sarie van der Veer (1934-2017), getrouwd met de bekende Muiderberger Jacobus (Ko) de Beus (1932-2011). Het pand werd in 1976 verkocht aan Cor v.d. Bosch, die wijd en zijd bekend was om zijn unieke verzameling oude landbouwwerktuigen.

15 MEERHOEVE, DE GOOG 5

De Googweg liep vóór de aanleg van de A1 en het latere viaduct over de A1 simpelweg recht door naar De Goog. Het eerste huis links was de boerderij De Meerhoeve van Dirk van der Weerd, gebouwd in de jaren '30. Dirk werd opgevolgd door zijn dochter Aaltje en schoonzoon Ko Grootendorst die in 1962 in een nieuw huis (dat nog bestaat) op het erf kwamen wonen. De Meerhoeve werd in 1986 gesloopt nadat alles aan de NS was verkocht in verband met de aanleg van de Flevolijs.

Verantwoording afbeeldingen
Foto's komen deels uit het MHM
archief en deels van huidige
bewoners of nazaten van
oorspronkelijke bewoners en deels
van Huib ter Haar

16 VREDERUST, DE GOOG 3

Een mooie oude boerderij gebouwd in 1893 door de familie Diemont (ook eigenaar van 10 andere boerderijen waaronder Hofrust), die het in 1917 weer verkoopt aan Griffioen. Omdat de naam Vrederust ook al op een kaart uit 1850 voorkomt is het mogelijk dat hier toen al een nog oudere boerderij met dezelfde naam, Vrederust, stond. Na de oorlog komt het in handen van achtereenvolgens Nagel, Roos (tot 1962), De Haan (tot 1975) en De Graaf (tot 1982). Vanaf circa 1990 tot 2020 heeft mevrouw Du Pau er gewoond. Het boerenbedrijf is in de jaren '80 gestopt sinds de aanleg van de A1, A6 en Flevolijn. Een vriendengroep heeft het vervallen pand een paar geleden gekocht en is bezig met een renovatie.

17 BRAK, DE GOOG 2

Hier boerde de familie Brak, zowel vóór als ná de oorlog. De boerderij is in 1993 gesloopt en vervangen door het huidige huis, verder van de weg. Tot een paar jaar geleden woonde mevrouw Brak (elders op een foto als jong meisje dat een koe melkt) hier tot op hoge leeftijd nog zelfstandig, waarna ze verhuisde naar de Florisberg. Het adres hoort bij Muiderberg.

18 SCHURING & GRIFFIOEN, KEVERDIJK 21 WEESP

Deze boerderij stond recht tegenover die van de familie Brak. Het was in

tweeën bewoond. Aan de kant van Muiderberg woonde Griffioen, aan de kant van Weesp de familie Schuring. De grens tussen Muiden en Weesp loopt precies midden over de weg, Griffioen en Schuring woonden in Weesp, Brak in Muiderberg. Het pand is in de jaren 80 afgebroken waarna het huidige woonhuis is neergezet. Hier heeft een tijd burgemeester Visser van Weesp gewoond. Het adres valt onder Weesp. De kinderen Schuring gingen naar de Oranje Nassau school in Muiderberg. Jantje Schuring ging met een boerendochter uit de familie Siekmans, die weer een boerderijtje bewoonde bij de spoorlijn in het Naardermeer.

19 MOLEN DE ONRUST, BOEZEMKADE 1 & 3

De molen De Onrust bij het Naardermeer, een rijksmonument, stamt uit 1809, een zogenaamde achtkante schepmolen. De molen werd gebouwd om de Naardermeer droog te leggen. Tegenwoordig bemaalt hij het Naardermeer, nadat de drooglegging was mislukt door het vele kwelwater vanuit het Gooi. De molenaarsfamilie Ter Beek was decennia lang verantwoordelijk voor de bemaling. Ze hadden ook een boerenbedrijf met koeien, schapen, varkens om hun inkomen aan te vullen. (zie ook Jan de Beus 'De dertien van de molen', MHM magazine 5, 2023)

20 MUIDERHOF, DIJKWEG 4 MUIDEN

Dit is de boerderij van Henk en Els Niewöhner. Henk (1958) is de zoon van de laatste Muiderbergse binnenboer Hermann Niewöhner (1931-2024), die een boerderij had op Badlaan 3 (waar nu het nieuwe appartementengebouw staat). Henk heeft het melkveebedrijf van zijn vader in 2002 overgenomen en

omgeschakeld naar een biologisch vlees-veebedrijf. Zijn familie boert nu al meer dan 120 jaar in Muiderberg.

Hoewel de boerderij naast de voetbalvelden van Muiderberg staat, dus heel dicht bij Muiderberg, hoort het adres formeel gezien bij Muiden (zie verder het artikel over de herkomst van de familie Niewöhner elders in dit nummer.)

21 TER BEEK, DIJKWEG 3 MUIDEN

Frans Jan ter Beek houdt hier een melkveebedrijf met 70 melkkoeien en 35 stuks jong-vee. Zijn voorouders boerden eveneens in Muiderberg. Zij waren decennia lang eigenaar van boerderij en hotel Het Rechthuis voordat het in handen van de huidige eigenaars kwam. Ter Beek is behalve boer ook actief voor het weidevogelbeheer in de Noordpolder, samen met Groen Muiderberg van Thijn Westermann.

22 HET HOFLAND, NOORDPOLDER

Hofland, dat al in annalen van 1400 wordt genoemd, had in de 17e eeuw reeds weide- en akkerbouw tot aan Muiderberg. De boerderij met boomgaard stond midden in de Noordpolder. In de 19e en 20e eeuw stonden er twee boerderijen van de families De Beus (van 1886 tot 1922) en De Ruiter. Daarna van Brouwer en Heijdra. Die boerderijen zijn in 1950 gesloopt. Het erf is op afstand nog steeds herkenbaar aan de boompassages midden in de polder. De nazaten van Heijdra hebben een nieuw Hofland vlakbij aan de Noordpolderweg 10 (zie voor meer informatie het artikel Het Hofland van Jan de Beus, MHM Magazine 3, 2022)

>> vervolg tekst van p 19

Opvallend is dat zij veel mensen (of iedereen?) met een bijnaam aanduiden, vaak tot grote onderlinge hilariteit. Zo werd Antoons vader Gerrit van 't Klooster om een duistere reden Jut van Kamen genoemd. En Bertus Snijders (1894-1964) werd Bertus Lub omdat hij zo 'lubberig' praatte. Hermanns oom Johannes Marinus Niewöhner (1902-1954) droeg de bijnaam Jo Jut. Een toepasselijke bijnaam had Arie Waarhuys, 'Terug-van-Duzent', die was namelijk behalve boer ook veehandelaar. Dit geven van bijnamen was een gewoonte die men ook in een vergelijkbaar dorp als Huizen kende.

Het huis stond altijd open, de mensen waren veel makkelijker dan nu. Ondanks of misschien wel dankzij de grote gezinnen, konden eters altijd wel een vorkje mee prikken. Neefjes en nichtjes uit de stad kwamen graag op de boerderij van hun familie in Muiderberg logeren.

Familieleden sprongen in geval van nood ook in. Zo vertelde Hermann Heinrich Niewöhner (1931-2024) hoe hun oom Dirk de Beus (1898-1986) zich het lot aantrok van het jonge gezin toen zijn vader in 1944 op dramatische wijze om het leven was gekomen. Die werd in 1944, toen hij op het land was, door de bliksem getroffen. Uitkeringen bestonden toen nog

Pieter ter Beek met varken

niet en het was oorlog, Hermann was pas dertien jaar en het gezin moest verder. Twee jaar lang kwam hun oom iedere week op de fiets vanuit Bussum bij hun logeren om te helpen en goede raad te geven. Burenhulp was ook heel gewoon, bijvoorbeeld als een boer ziek was (wat weinig voorkwam) en zijn dieren niet kon verzorgen. En bij rouwen of trouwen vond hij altijd wel iemand die in de bres wilde springen. Vooral als de koeien in 't voorjaar voor 't eerst weer in de wei gingen, was hulp welkom. Ze waren niet te houden en renden als dollen in de richting van het land. Soms liepen ze een tuin binnen, wat niet zo erg was, want de tuinen waren toen nog niet zo mooi als nu. Tegenwoordig moet je je voor zoiets

verzekeren. Vandaar dat Hermann zijn vee later met een veewagentje wegbracht. De schapen liepen tot in de jaren '90 gewoon los over de Brink naar de Noordpolder. Het verkeer was ook niet te vergelijken met nu.

Als er hooibroeie dreigde, kwam de brandweer peilen en liep het hele dorp uit. Als het peilijzer 82 graden aanwees, dan hielpen omstanders met 'uit te gooien', d.w.z. er moesten pakken hooi uitgehaald worden. Als er dan lucht bij kwam vloog het in de brand, de brandweer stond ernaast om het te blussen. Later, tegen 1960, kwamen er hooiblazers en ventilatoren. Voor kinderen was er genoeg te doen, naar school gaan, een handje helpen en kattenkwaad uithalen, zoals makke beren (tamme kastanjes) jatten bij de 'Bosbeer'. Dat was Hendrik de Gooyer.

Die woonde in het huis dat later bij de Boskapel is getrokken. Hij was aanspreker van begrafenissen tot in de jaren '50. Met een mooie hoed op zijn hoofd ging hij van huis tot huis.

Na de lagere school in het dorp ging je naar de landbouwschool, als je tenminste van plan was in de agrarische sector te blijven. Niet alle kinderen konden op de boerderij blijven, die zochten dan banen in het burgerleven. Twee van mijn informanten zijn melkboer geworden, Antoon van 't Klooster - eerst in Bussum en later in Muiderberg - en Wim Ruiter, wiens vader ook melkboer was, in Amsterdam. Zij hebben na de landbouwschool ook enkele jaren de melkboerenschool bezocht.

Veel vrije tijd was er niet en vakanties naar het buitenland waren er nog niet bij. Maar in Muiderberg zelf was in de zomermaanden veel vertier, zoals muziek in de muziektent op de Brink. Of je zat 's avonds onder de notenboom met mensen een babbeltje te maken. In de winter legde je 's avonds thuis met burens of vrienden een kaartje of deed je andere spelletjes. De kermis in Laren was ook een hoogtepunt. Daar ging iedereen heen, alle boeren uit de wijde omtrek kwamen daar.

Kortom

In de afgelopen halve eeuw is het kleine boerendorp Muiderberg enorm veranderd. Hier-over valt natuurlijk nog veel meer te vragen en te zeggen. De bedoeling van dit verhaal echter is in de eerste plaats te schetsen hoe Muiderbergers die de ingrijpende veranderingen in het boerenleven zelf hebben meegemaakt, zich dat leven van weleer herinneren. Het kleine dorpje met zijn hechte gemeenschap is sindsdien enorm uitgedijd en heeft zijn agrarisch karakter verloren. Waren er rond 1950 in en vlak buiten het dorp nog zo'n 25 boerderijen, nu met meer dan 3000 inwoners zijn het er nog maar 4 en niet

Eef de Raadt-Ter Beek met lammetjes

één meer binnen het dorp. Door mechanisatie en schaalvergroting is het boerenbedrijf onherkenbaar anders geworden. De lichamelijk zware arbeid is door machines overgenomen. Het is bijna onvoorstelbaar dat een taak als het maaien nu 100 maal sneller wordt uitgevoerd dan een halve eeuw geleden en met veel minder lichaamsslijtage. Toch zongen de broers Nagelhout onder het maaien.

Vroeg opstaan, hard werken, geen vakantie, men vond dat kennelijk nog heel gewoon. En maar zelden waren de boeren ziek. De kinderen werkten al vroeg mee. Zo lang er geen rampen gebeurden in het gezin, was daar niets mee aan de hand. De vroege dood van een

vader bijvoorbeeld was wél zo'n ramp, ook al omdat er nauwelijks sociale voorzieningen waren. Zo moest Piet van Diest na de dood van zijn vader vanaf zijn tiende jaar samen met zijn moeder en de andere kinderen heel hard aanpotten om het bedrijf gaande te houden.

Het leven speelde zich af binnen de vertrouwde gemeenschap van het kleine dorp. Opvallend was hoe levendig en betrokken de 'oude Muiderbergers' spraken over de mensen van vroeger. Die stonden duidelijk centraal in hun herinneringen.

Wij danken hen hartelijk voor de gesprekken.

Bronnen

- Aanvullingen door Jan de Beus en Huib ter Haar in december 2024, met o.a. informatie van Johan Brak, Bert Hensbergen, Carina ter Beek
- Familie Ter Beek, De 13 van de Molen, juli 2023
- Gesprekken van Huib ter Haar en Guus Kroon tbv boekje Muiderberg en Muiden in de meidagen 1940 dd 2018 met Luuk ter Beek, Hennie Brak, Piet van Diest, Theo Hensbergen, Gerrit Ruiter, Hermann Heinrich Niewöhner, Maarten van der Veer
- Gesprekken van Jeanne Oosterbaan in 2000-2003 met Antoon van 't Klooster, Hermann Niewöhner, Wim Ruiter, Piet van Diest, Jan ter Beek en Jan Post
- Jan de Beus, 'Het Hofland', MHM Magazine, 3, 2022, p 8-9
- Jan de Beus, Michiel Koekkoek, Jos Gunneweg, 'Vrederust', MHM Magazine 1, 2021, p 32-34
- Jos Gunneweg, 'Els Grootendorst', MHM Magazine 1, 2021, p 7-10
- Klaas Sierksma, 'Muiderberg. Voorpost van het Gooi', 1976
- Rob van der Heijde en Gré Dam, 'Oud Muiderberg', Toen boekje, 1997
- Website De Muiderhof van de familie Niewöhner op boerderijdemuiderhof.nl

Boeren en burgers uit Muiderberg gingen voor vermaak naar de zomerkermis in Laren

historischekringlaren.nl/de-larense-zomerkermis

Schilderij
'Kermis op de Brink'
Cornelis Vreedenburgh
(Woerden, 1880 -
Laren, 1946)
Collectie gemeente
Laren

Een flexibele verdedigingslinie, de inzet van binnenvaartschepen in de Hollandse oorlog

door HUGO LANDHEER

De Waterlinie van 1672 was geen verdedigingslinie in de klassieke zin, maar fungeerde meer als uitvalsbasis voor de verdedigers. Bij de gevechten die plaatsvonden rond de Waterlinie in de tweede helft van 1672 en in de wintermaanden van 1673, werden binnenvaartschepen met geringe diepgang ingezet, bewapend met kleine scheepskanonnen. Steeds duidelijker wordt dat deze scheepjes een zeer belangrijke rol hebben gespeeld bij de verdediging van de Republiek dan tot nu toe aangenomen¹.

De inzet van dergelijke schepen was geen unicum. In zijn studie over de vorming van de Republiek verwijst Motley verschillende malen naar de bijdrage die de binnenvaartschippers tijdens de Opstand leverden aan de militaire operaties. De logistieke bijdrage van de schippers met talloze schepen die werden ingezet voor het vervoer ten behoeve van belegeringen, gevechtshandelingen en van materieel en troepen was van onschatbare waarde zoals bleek tijdens de belegering van Leiden tussen 1572 en 1574².

Ook bij een van de bekendste acties uit die tijd speelde een binnenvaartschipper een centrale rol. Turfschipper Willem van Bergen uit Leur verborg begin maart 1590 een groep commando's in het ruim van zijn pleit. Onder dekking van de nacht slaagde hij erin de mannen de vesting Breda binnen te smokkelen. Dankzij de verrassingsaanval die deze groep mannen uitvoerde, kon het garnizoen worden uitgeschakeld en de vesting overdragen aan prins Maurits³. In de jaren daarna hebben binnenvaartschippers op allerlei manieren een belangrijke bijdrage geleverd aan de strijd. Bij het ontzet van Leiden waren honderden schepen en scheepjes betrokken. Een bijzondere verschijning in de geuzenvloot was het drijvende artillerieplatform de Ark. Het bestond uit twee schuiten die aan elkaar waren gebonden, had een

bemannings van twaalf man, werd met schoepenraderen voortbewogen en droeg twintig kleine stukken geschut⁴.

Waagden deze schippers hun levens alleen omdat ze geloofden in de goede zaak? Waren ze zo overtuigd van de kans op succes dat ze bereid waren hun meest kostbare bezitting, hun schepen, in gevaar te brengen? De vraag stellen, is hem beantwoorden. Evenmin als huursoldaten bereid waren zonder betaling hun leven in de waagschaal te stellen, was dat het geval bij de schippers. De turfpleit werd na de geslaagde actie als trofee tentoongesteld onder een afdak op een goed zichtbare plek bij het kasteel. Schipper Van Bergen moest een nieuw schip kopen en kon dat bekostigen dankzij een geldelijke beloning voor zijn moed⁵.

De inzet van binnenscheepen in de Hollandse waterlinie werd wel vergoed

De inzet van binnenvaartschippers tijdens de Opstand en in latere crises moet worden gezien in het licht van een rechtstraditie die ver teruggaat. In tijden van oorlog had de vorst of de hoogste regeringsinstantie het recht elke vrije man ter heervaart op te roepen⁶. In verband met de veelvuldige inzet van de binnenvaartschippers bij allerlei acties werd in maart 1594 een eerste ontwerp gemaakt voor een regeling voor vergoeding van de gemaakte kosten. Op welke manier de schippersgilden, vanouds de behartigers van de schippersbelangen, daarbij betrokken waren, is (nog) niet duidelijk. In de Ordonnantie op de legeren tochtschepen werd vastgelegd welke vergoeding een schipper kon verwachten wanneer hij zijn schip ter beschikking stelde⁷. Aan de hand van tabellen kon een schipper op grond van de inhoudsmaat

Binnenschepen genoeg in Holland als er verdediging nodig zou zijn

Detail uit kaart Haven van Amsterdam 1625 - bron Stadsarchief Amsterdam

van zijn schip en de afstand tot een bepaalde plaats in de Republiek binnen enkele minuten berekenen wat hij kon verdienen. De regeling uit 1594 werd verschillende malen aangepast. Bij alle berekeningen vormde Dordrecht het vertrekpunt. Daarmee is dus ook duidelijk hoeveel schippers afkomstig waren uit die stad.

Zo ontstond geleidelijk een systeem van vergoedingen voor de schippers in de binnenvaart op basis van het laadvermogen van hun schepen en de tijd die ze werden ingezet. Tussen 1599 en 1623 hielden commiezen toezicht op de uitvoering van de regeling⁸. In 1624 stelden de Staten-Generaal een speciale functionaris aan. François Copal uit Vlissingen werd de eerste Commissaris-Generaal van 's lands legerscheppen. Officieel was zijn titel 'commissaris over de schepen van oorlog van Holland en West Friesland en Zeeland in en buitengaats'⁹. Hij had 'volkomen last, macht en sonderling bevel' zelf te beoordelen hoeveel schepen in 's lands dienst werden aangenomen¹⁰.

De commissaris-generaal van 's lands legerscheppen had een deeltijdfunctie. Hij hoefde alleen in tijden van crisis op te draven. Van de presmeester-generaal, zoals hij ook wel werd aangeduid, werd overigens wel verwacht dat hij in vredetijd contacten onderhield met de dekens van de verschillende schippersgilden zodat hij op elk moment een overzicht had van de inhoud en de staat van de schepen van elk gilde¹¹. De tarieven die in 1636 werden vastgesteld, bleven lange tijd van kracht¹².

Op 29 maart 1668 werd Johan Hallingh (1620-1692) aangesteld tot commissaris generaal¹³. Hallingh was oud-burgemeester van 's Gravenhage en werd aangesteld op een daggeld van twaalf gulden. Hoogstwaarschijnlijk was hij ook burgemeester van Dordrecht geweest. Hij werd benoemd tot commissaris over de schepen en de schippers die gebruikt zouden worden voor 's lands aanstaande expeditie te velde. Hij kreeg volkomen last, en sonderling bevel om alle maatregelen te nemen die hij juist achtte. Hij mocht overleggen met zijn 'conducteurs' over de nemen maatregelen en moest vooral letten op de manier waarop de schepen werden beladen.

Vier jaar later, op 17 maart 1672, werd Hallingh opnieuw benoemd in functie in verband met een invasie van vijandelijke mogendheden¹⁴. De commissaris-generaal werd 'bekwaam en habiel' geacht de 'tegenwoordige' expeditie te velde te organiseren en mocht zoveel schepen en schippers in dienst van het land nemen als hij nodig achtte. Daarbij moest hij vooral letten op de bekwaamheid van de schippers en de kwaliteit van hun schepen en uitrusting. Hem werd de bevoegdheid gegeven schepen die slecht werden beladen, te laten ontladen. Van alle handelingen moest hij een pertinent register bijhouden waarin werd genoteerd welke schepen werden geprest, hun maten, en de plaatsen waar zij in dienst werden genomen en afgedankt.

BINNENVAARTSCHEPEN EN WATERLINIE

Belegering en verovering van Naarden door de Prins van Oranje 1673 van Romeijn de Hooghe 1673 - collectie Rijksmuseum Amsterdam Op uitsnede is de kustlijn Muiden Muiderberg aangegeven met uiterts rechts een tekening van boten

Wellicht om zijn taken te verlichten, werd Philips van der Hoeven twee maanden later benoemd tot 'contrarolleur'¹⁵. De commissaris en zijn adjunct werden van hun taken ontheven tien dagen nadat de Prins van Oranje of de Raad van State bevel hadden gegeven tot de afdanking van de schepen.

De inzet van bewapende binnenvaartschepen tijdens het Rampjaar

Het systeem van speciale regelgeving dat de gedwongen inzet van particuliere schepen in crisistijd mogelijk maakte, werd in het voorjaar van 1672 dus in werking gezet. Hoewel de wetgeving nooit met name wordt genoemd, is zeker dat tijdens en na de inval van de Franse legers in het voorjaar en de zomer van 1672 een beroep werd gedaan op de binnenvaartschippers. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het veelvuldig gebruik van het woord pressen of pressing. Daarbij ging het niet om gedwongen dienstneming van mannen maar om het in dienst stellen schepen en schippers¹⁶.

Hoeveel binnenvaartschepen de Republiek halverwege de 17de eeuw telde, is niet duidelijk. Hun aantal kan alleen bij benadering worden vastgesteld¹⁷. Een recent gevonden kaart van Amsterdam uit 1637 geeft een indruk van het aantal binnenvaartschepen rond die tijd. Op het water in het centrum van Amsterdam wemelt het van de schepen en scheepjes. Waarschijnlijk voeren eind 17de eeuw enkele duizenden binnenvaartschippers de Nederlandse wateren¹⁸. Net als over de schippers en de door hun vervoerde hoeveelheden vracht, is ook de informatie over het aantal vaartuigen in deze periode betrekkelijk schaars¹⁹.

De Staatse zeemacht telde veel verschillende scheepstypen. Naast schepen bruikbaar voor de strijd op zee, beschikte elke admiraliteit over tien tot twintig schepen die konden worden ingezet op de binnenwateren²⁰. Toen in de loop van 1672 de behoefte aan bewapende binnenvaartschepen snel toenam, werden die op bevel van de commissaris voor de legerschepen in dienst van het land geprest, verbouwd, bewapend en ingezet bij de verdediging van de Republiek. Ten behoeve van acties op de

onder water gezette weilanden werden vooral platbodems als pramen en schuiten geprest. De gangbare benaming voor dergelijke vaartuigen was uitleggers.

Na de voor de Republiek goede afloop van de slag bij Solebay in juni 1672 was de kans op een gezamenlijke landing van Britse en Franse troepen vanuit zee zodanig klein dat een deel van de mariniers en opvarenden elders kon worden ingezet. Een deel van die mannen kwam terecht op de uitleggers die geleidelijk in dienst werden gesteld²¹.

Hoe nuttig die konden zijn, bleek in de roerige zomer van 1672. Het huis van Michiel de Ruyter aan de Buitenkant in Amsterdam werd bestormd door een volksmassa omdat de admiraal een goede vriend was van de gebroeders De Witt. Ternauwernood kon worden voorkomen dat zijn gezin werd gemolesteerd en zijn woonhuis geplunderd. Volgens De Ruyters biograaf was dat mede te danken aan de schipper van een uitlegger²². Van die gebeurtenis bestaat een tekening. Daarop is de boeg van de tjalk en de loop van minstens één kanon duidelijk zichtbaar²³. De inzet van al die schepen en manschappen gebeurde niet gratis. Holland

moest een lening uitschrijven om de kosten te kunnen betalen. Ook de Ruyter schreef in op de lening²⁴. De admiraal zou de volgende maanden nauw betrokken zijn bij de coördinatie van de inzet van de bewapende binnenvaartschepen op de Zuiderzee en de landmacht²⁵.

Uitleggers in actie bij Muiderberg

Toen eind mei 1673 duidelijk werd dat Franse troepen die waren gelegerd bij Muiderberg pogingen ondernamen een sluis in de zeedijk te bouwen om de inundatie van de nabijgelegen polders ongedaan te maken, besloot men bewapende platbodems in te zetten om ze uit hun stellingen te verjagen. Uitleggers werden de Zuiderzee opgestuurd, 'drijvende batterijen op vlotschuiten op het Naardermeer en grof geschut naar Muiden'. Op 6 juni 1673 werd het vuur van alle kanten geopend. De gecombineerde aanval had tot resultaat dat de Fransen kort daarna hun geschutsposities bij Muiderberg moesten opgeven²⁶. De troepen trokken zich terug op Naarden. De verlaten Franse verschansingen werden opgeblazen zodra de vijand zijn hielen had gelicht²⁷.

Enkele maanden later werden de uitleggers opnieuw ingezet. Op prenten die Romeyn de Hooghe maakte van de inname van Naarden op 16 september 1673 zijn de scheepjes duidelijk te zien²⁸. Op een andere prent uit die tijd zijn nog meer scheepjes voor Naarden afgebeeld. Een stafkaart uit 1672 die recent in het Nationaal Archief

werd gevonden, bewijst dat de inzet van uitleggers op die plaats geen toeval was. De platboomde, bezeilde schepen vormden onderdeel van de actie om de Franse troepen uit de vesting te verdrijven²⁹.

De periode na 1673

In elk conflict waarin de Republiek en later het Koninkrijk der Nederlanden betrokken raakten, speelden kleine schepen, al of niet gewapend, een rol. Bij de logistiek, bij het vervoer van krijgsgevangenen, bij de verdediging. Afbeelding 2 toont een gecamoufleerde 'drijvende batterij' die tijdens de Pruisische inval van de herfst van 1787 in de Vecht werd geposteerd.

Toen het Franse leger van de Sambre en Maas in de zomer van 1794 een offensief richting de Republiek inzette, kreeg de Haagse burgemeester Jan Slicher (1745-1815) die in 1781 was benoemd tot commissaris-generaal van 's lands legerschepen, opdracht enige tientallen schepen in dienst te pressen. Sommige schepen werden gebruikt voor het vervoer van krijgsgevangenen, andere ten behoeve van het vervoer van materieel en voeding voor Britse en Oostenrijkse legereenheden op de terugtocht³⁰. Nederlandse schippers werden daarnaast op verschillende plekken ingezet om met hun schepen schipbruggen te vormen³¹. Toen het half december 1794 begon te vriezen, raakten alle vaartuigen vast in het ijs. Machteloos moesten de

schippers toezien hoe Franse troepen hun ladingen in beslag namen of plunderden. Sommigen raakten hun schepen kwijt. In de jaren daarna werden binnenvaartschippers veelvuldig in dienst geprest. Dat gebeurde onder andere in het voorjaar van 1798, tijdens de Brits-Russische inval in Noord-Holland in de zomer van 1799, bij de opbouw van de invasievloot in de jaren 1803-1807 en in de winter van 1813³².

In de loop van de 19de en 20ste eeuw werden bewapende vlotschuiten nog steeds gebruikt bij de Nederlandse strijdkrachten zoals foto's van schietoefeningen bewijzen³³. Rond 1900 ontstond een aparte eenheid binnen de marine voor de gewapende strijd op de binnenwateren, het Zuiderzeeflottielje³⁴.

Afronding

De herdenking van het Rampjaar heeft veel nieuwe inzichten opgeleverd. Ook over de rol van de binnenlandse vloot. Onderzoekers zijn actief om meer nieuwe informatie te vinden in regionale en plaatselijke archieven in het kader van het project Marine en Waterlinie. In de zomer van 2024 vond een bijeenkomst plaats in fort Vechten bij Bunnik.

>> referenties op p 30

>> vervolg van p 29

1. Doedens, A et al., 'Lang onderschat: De Ruyter's binnenlandse vloot in 1672-1763', Mars et Historia 57 (2023) 2, 4-12
2. Motley, J L, De opkomst van de Nederlandse Republiek Den Haag 1880) I, deel 3, 191-192
3. Grosfeld, J F et al., Het turfschip van Breda (Breda 1990) en De list met het turfschip (Breda 2011)
4. Sigmond, J P, Zeemacht in Holland en Zeeland in de zestiende eeuw (Hilversum 2013) 47, 196, 212, 213
5. Grosfeld, J F et al., Het turfschip van Breda
6. Jonge, J C de, Geschiedenis van het Nederlandse Zeewezen, deel 1 (Zwolle 1869) 3-9 en 85-87
7. Groot Placaetboek deel II (Den Haag 1664) 379-436
8. Groot Placaetboek deel II (Den Haag 1664) 371-372
9. Zie de commissie voor François Copal in NL-HaNA archief Staten-Generaal [1.01.06] inv. nr. 12270, 384
10. NL-HaNA [1.01.06] inv. nr. 12292 benoemingen 1779-1784, 222
11. Artikel XI van de Ordre gesteld en gemaakt op het beleid van de schepen zo in het leger als daar buiten van 21 april 1629 in: Groot Placaetboek deel 2, 386-390.
12. Resoluties van HHM Staten Generaal der Verenigde Nederlanden genomen in den jare 1784, tweede helft in: NL-HaNA [1.01.06] inv. nr. 3843 blz
13. NL-HaNA [1.01.06] inv. nr. 12275 blz 206. In de tekst wordt gesproken van de 'te doene expeditie'. Voor biografische informatie over Johan Halling zie genealogieonline.nl/west-europese-adel/1348985.php
14. NL -HaNA [1.01.06] inv. nr. 12276 blz. 51. Zie ook NL-HaNA [1.01.02] inv. nr. HASH folio 51
15. Op 21 mei 1672
16. Booth, E, Dagelijkse aantekeningen gehouden gedurende het verblijf der Franschen te Utrecht in 1672 en 1673 uit de papieren van Booth medegedeeld door mr. J A Grothe Berichten van het Historisch gezelschap te Utrecht, deel 6 (Utrecht 1857) passim
17. Vries, J. de, Barges and Capitalism, passenger transportation in the Dutch economy (1632-1839) (Utrecht 1981) 53-55
18. Het aantal is niet eenvoudig te bepalen. In zijn artikel uit 1998 stelt Wildeman het aantal op 8.000. Niet duidelijk is hoe hij die berekening maakt. Schutten, komt op een hoger aantal. Schutten, G J, Verdwenen scheepstypen: de houten kleine beroepsvaartuigen, vrachtaarders en vissersschepen van de Lage Landen, 2e druk (Zutphen 2007) 56-65
19. Schutten, G J, Verdwenen scheepstypen, 63
20. Alphen, M A van, Het oorlogsschip als varende bedrijf, Schrijvers, administratie en logistiek aan boord van Nederlandse marineschepen in de 17de en 18de eeuw (Franeker 2014) 131-134
21. Mollema, J C, Geschiedenis van Nederland ter zee in vier delen, deel III (Amsterdam 1941) 22-23
22. Brandt, G, Leven en bedrijf van Michiel de Ruyter () 743. In dit geval ging het om een bewapende tjalk.
23. Deursen, A Th van, et al., De Admiraal, de wereld van Michiel de Ruyter (Franeker 2017) 35
24. Prud'homme van Reine, R, Rechterhand van Nederland (Amsterdam 1996/2007) 256
25. Prud'homme van Reine, R., Rechterhand van Nederland, 255
26. Vijver
27. Tex, J den, Onder vreemde heren, 146.
28. Romeyn de Hooghe
29. NL-HaNA, 4.OSPV-N4
30. Brief van Slicher van 16 okt 1794 aan Prins willem V in Archief Koninklijk Huis (KHA) A 31 inv.nr. 2127
31. Onder andere bij Arnhem, Pannerden en Nijmegen
32. Het archief van de marine bevat zoveel voorbeelden van pressing uit die tijd dat het ondoenlijk is een precieze opgave te maken
33. De foto's zijn afkomstig uit het museum van het Historische Collectie Korps Veldartillerie in 't Harde
34. Stelling-amsterdam.nl/stelling/extra/flottielje/index.php

Marijke Delmonte

Mooie klassieke en vintage sieraden
waaronder sieraden naar eigen ontwerp
reparatie of verandering van uw sieraden
aangepast aan de moderne tijd

Alleen op telefonische afspraak of per email.

Marijke Delmonte I tel: 0294 - 261637
ottendelmonte@gmail.com
instagram: marijkedelmonte

C.D. de Haan B.V.
installatiebedrijf en winkel sinds 1910

Zelf je energie opwekken?

Vraag naar de mogelijkheden

INSTALLCENTER

Installatiebedrijf C.D. de Haan
Dorpsstraat 1, Muiderberg
Telefoon 0294 261 313
www.cddehaan.nl

Altijd deskundig. Altijd dichtbij.

WIE IS WIE

Oplossing MHM nummer 7, november 2024

Met wat met navraag bij leden van de opgeheven toneelvereniging Stuk voor Stuk, kwamen we eruit.

De foto - samen met andere foto's van die feestelijke bijeenkomst van de 25 jarige Huisvrouwenvereniging - is nog terug te vinden op de website svs.gewima.nl/archief.htm (> 1985).

Die avond was min of meer het startschot voor de oprichting van de toneelvereniging in dat jaar. Een cabaretfestijn van verkleeden (o.l.v. Ellen van Tulder) en travestie (door Arjen van der Grijn, de grimeur van Koot en De Bie) en met de frontaanjagers Simon Veringa en Jos Glansbeek (allemaal niet in beeld op de foto).

GERARD BOER

Historisch Muiderberg

Wilt u ook dat dit MHM
magazine tweemaal
jaarlijks gratis bezorgd
blijft
in Muiderberg?

Blijf of word dan
donateur
of
word lid van de
'Club van 100'

Informatie en aanmelding op historischmuiderberg.nl/word-donateur
Aanmelden voor de 'Club van 100' met voordeel van belastingafrek
via de penningmeester op penningmeester@historischmuiderberg.nl

OVER HET LEVEN IN MUIDERBERG 1942-1952

Mijn eerste jaren: ons dorp (deel 3)

door AREND VÁHL

Het huidige Huize Villa Boschlust - fot Gerard Boer 2023

Muiderberg heeft maar één kerk. In de winter wonen er 450 mensen en 1000 koeien. Van mei tot oktober komen daar de Amsterdammers van het huisjeskamp en het tentenkamp bij. Kinkerbuurters, Wittenburgers en andere bleekneusjes. Op mooie zondagen komen daar de dagjesmensen bij. Ook na de afsluiting van de Zuiderzee (in 1932) blijft Muiderberg een badplaats.

Muiderberg maakt deel uit van de Stelling van Amsterdam (de militaire verdedigingslinie rondom de hoofdstad Amsterdam). Het barst er van

de bunkers. De Dobbertjeskom en de barakken ernaast hadden iets met de Stelling te maken. De barakken zijn achtereenvolgens gebruikt door de Nederlanders, de Moffen en de Canadezen. Na de Canadezen kwamen er "ikweetniets" te wonen. Rare donker gekleurde mensen. De mannen in pyjama. De vrouwen in een soort gordijn. Ze werden door Van den Berg, de dorpsomroeper, Ambonezen genoemd. Hij kon het weten want hij had een bril met één glas, een ratel en een lintje.

Ons dorp is veel groter dan de rest van de wereld. Van de Hakkelaarsbrug tot het IJsselmeer en van het Witte Huis aan de

dijk naar Muiden tot de tankval richting Naarden. Buiten ons dorp mag je niet komen. Binnen het dorp mag je overal komen behalve in het Echobos, op de Joodse Begraafplaats en op Noorthey. Natuurlijk kom je ook in het Echobos en op de begraafplaats. Onze Juut kan niet heel hard lopen. Als hij niet ter plaatse vangt, dan geldt het niet meer. Noorthey was het kindertehuis voor de kinderen van foute ouders. In onze kindertegen een soort concentratiekamp. Je

kwam niet binnen de omheining. Je trok er door de spijlen van het hek topinamboer (een aardpeerplant) uit en nam die mee naar huis.

Bijzondere gebeurtenissen

Aan de Brink staat ons huis, het Rechthuis, de openbare school, de Pastorie en nog wat huizen en boerderijen. Geen kerk. Die staat bij het IJsselmeer. Toen het nog spoken kon op de Zuiderzee is ooit het halve dorp weggespoeld. De afgesleten stenen van datgene wat is weggespoeld kan je op en onder het zandstrandje vinden. Op de Brink staat de oranjeboom, de muziektent en de Muider Berg, een 7 meter hoge molshoop. Tegen het bergje groeit wat Indisch riet. In het riet groeien in de herfst een paar vliegenschwammen. Er is bijna niemand die dat weet.

School aan de Brink uit 1927, thans in gebruik als woonhuis - foto Gerard Boer

Als de christelijke en de openbare schooljeugd met elkaar vechten mogen de jonkies meedoen. Er worden plaggen uit de Brink getrokken en er wordt met plaggen gegooid. Een onschuldig tijdverdrijf, ware het niet dat er grof grind tussen de wortels van het gras zitten. Verhitte bebloede koppen.

Arend Váhl

werd geboren op 6 maart 1943 te Amsterdam. Woonde in Muiderberg van 1943-1952. Hij schrijft een serie van 5 autobiografische artikelen over zijn onderduikperiode als peuter in ons dorp. Vahl was in zijn werkzame leven ingenieur. Deel 1 en 2 gingen over de oorlogsjaren in Villa Boschlust aan de Echolaan en verschenen in MHM magazines van april en september 2024 (nummers 6 en 7). Dit artikel is deel 3 over zijn jongensjaren in Muiderberg.

In het Koggerbos staan er bunkers net als in de rest van Muiderberg. Rond de bunkers van het Koggerbos ligt meer munitie dan elders. Broer Joost en zijn vrienden vinden het "knal" om deze munitie te verzamelen. Het is nog leuker om een fikkie tegen een bunker aan te stoken en de munitie over de bunker heen in het vuur te gooien. Ik vind ook wel eens een groot vulpotlood dat niet wil schrijven.

Bunker in het Koggerbos waar na de tweede wereldoorlog nog veel munitie lag - foto Jos Gunneweg

De boerenzonen in ons dorp hoeven niet in dienst. Ze zijn onmisbaar in de voedselproductie. Ze doen hun vervangende dienstplicht bij de nationale reserve of zo iets. Op zaterdagmiddag zitten ze op onze kerktoren zonder spits vliegtuigen te spotten. Ze spotten veel meer dan alleen vliegtuigen. Op zondag weet iedereen wie Het met wie doet. Wat is Het doen?

De Ambonezen op de Brink met een Muiderbergse schoonheid

Ons dorp heeft een brandweer maar geen brandweerauto. Grote brand in het hotel in de Dorpsstraat. De handpomp op de handkar doet het uitstekend. De waterdruk loopt op. Een brandweerman staat, met slang, op een ladder. De ladder staat tegen de muur van het hotel. De brandweerman houdt zich aan de ladder vast en begint te spuiten. Ladder en brandweerman komen echter los van de muur en storten ter aarde. Hotel brandt uit.

Ons dorp heeft een echte coöperatieve boerenleenbank. Een stel boeren trekt op een doordeweekse dag een zondags pak aan en gaat tussen twee en vier zitting houden in het Rechthuis. Ze kijken ernstig en schrijven met schoonschrift op houtvrij papier. Je kan zien dat zitting houden niet makkelijk is.

>> vervolg op p 34

De beroemdheden van Muiderberg

Beroemde Muiderbergers waren bijvoorbeeld de componist Heinze en minister Lief tinck van het Tientje (de tien gulden die iedere Nederlander in de zomer van 1945 kon inwisselen tijdens een actie tegen zwart geld). Op school leerden we ook iets over Floris V, de blikken kerel van god, die bij de Hakkelaar werd vermorzeld. Voor mij heeft Muiderberg andere beroemdheden. Zoals onze kapper Kortekaas met een winkel naast de bakker. Als je op je beurt wachtte hoorde je het dorpsnieuws. Onze kapper luisterde mee en hoorde alles. Hij is een keer met een kano het IJsselmeer opgegaan en wilde twee meisjes in een roeiboot helpen die in moeilijkheden waren gekomen, hij sloeg echter om en verdronk.

Muiderberg had geen jager maar wel wild. De kraaien uit de kolonie op de Brink maakten veel lawaai en scheten er lustig op los. Een ingehuurd jager met hoed, veertje en geweertje kwam ons helpen. De jager schoot met zijn eerste schot een kraai aan flarden. Daarna herkenden de vogels de moordenaar en vluchtten zodra ze zijn veertje of geweertje zagen. De kraaien van Muiderberg zijn beroemd. Ze zijn nog slimmer dan gewone kraaien.

Ik vroeg mijn moeder of ik naar de zondagschool mocht. Ik had gehoord dat je er met kerst behalve een zondagschoolplaatje ook een sinaasappel kreeg.

Muiderberg had weliswaar geen jager maar natuurlijk wel een stroper. De mensschuwe broer van Frans ter Beek was ongezien bekend. Ieder kind had wel eens

een volle strik van hem gezien. Ieder kind wist dat hij tegenover de kerk woonde en dat hij wel eens wegens stropen in de gevangenis had moeten zitten. Op weg naar zondagschool zag ik dat de meterslange kerstboom die voor de kerk op zijn erectie lag te wachten fors getopt was. Zelfs onze juut wist wie dat waarschijnlijk gedaan had. Hij ging bij Ter Beek, de stroper, op bezoek en vond daar een schattig klein boompje in de opkamer. Terwijl hij onverrichter zake langs het IJsselmeer huiswaarts fietste zag hij het middenstuk drijven. Onze Juut paste het topje op het middenstuk en het middenstuk op de basis. De kerk moest het doen met een gespalkte kerstboom.

◀ Na-oorlogse minister van financiën Piet Lief tinck, geboren in Muiderberg en beroemd geworden met het zogenaamde tientje van Lief tinck; geld uitgedeeld onder bevolking om de economie op gang te krijgen

▼ Het na-oorlogse Rechthuys aan de Brink

In Muiderberg was bijna iedereen familie van elkaar. Het aantal familienamen was beperkt. Dat zou knap lastig zijn als niet bijna iedereen een bijnaam had. Zo'n bijnaam kon op den duur een nieuwe familienaam worden. Muiderberg, dorp met een geschreven en een ongeschreven burgerlijke stand.

De vader van Frans ter Beek was atheïst. Principieel maar niet erg handig in een protestants dorp. Mijn moeder was minder principieel. Ik werd door dominee Verhoef gedoopt en lag bij mooi weer in een box in de tuin van de pastorie.

In het Echobos is een punt waar de grondlagen je stem zonder tijdsvertraging weerkaatsen. Meneer de Raadt, de zoon van burgemeester de Raadt, laat wichelroedelopers, magnetiseurs en andere stralenvoelers opdraven om ons wonder te verklaren. Het is een wonder en het blijft een wonder.

Ome Jan is alleen zomers op het dorp. Hij is dan de dagjesmensenober van Het

Rechthuis. Wat hij in de winter doet weet ik niet. Waar hij zomers slaapt weet ik niet. Doordeeweeks zit hij onder de veranda doezelend een krant te lezen. Keurig gekamd, wit jasje uitkijkend naar de Googweg. Muiderbergse mannen zitten niet tenzij ze oud en krom zijn. Ome Jan is de jongste oude man die ik ken. Waarom heeft hij geen pet op? Waarom pruimt hij niet?

De boerenknecht van Ter Beek slaapt op de zolder boven de koeien en mag net als Ome Jan niet met ons mee eten. Als we samen aan het werk zijn vraagt hij mij altijd: "Wat weegt zwaarder de scheet van een man of de scheet van een vrouw?" Al 65 jaar ben ik op zoek naar het antwoord op zijn intrigerende vraag!

Onze dorpsomroeper (Theodorus) Van den Berg had een ratel, een bril met maar één glas, een lintje, een krijtje, karton en open TBC. Een ratel om de aandacht te trekken. Een bril om met zijn niet-blinde oog beter te kunnen lezen. Een lintje omdat hij rond 1890 samen met Van Heutz in Atjeh (in toenmalig Nederlands-Indië) gevochten had. Een krijtje om het

Theodorus van de Berg, dorpsomroeper in en na WOII. Als tijdens de oorlog het voedsel klaar was voor distributie ging hij rond met 'Heden ... is het eten ... in Je Maintiendrai'.

omroepbericht met koeienletters op een groot vel karton te kunnen schrijven. Van den Berg woonde in een schuurtje naast een bunker in de moestuin van Den Haan. Vanwege zijn open TB mochten wij niet te dicht bij onze omroeper komen. Als Van den Berg omriep ging dat langzaam en luid. Bij bijna ieder huis kreeg hij een borreltje. Als hij een overlijdensbericht moest omroepen werd hij steeds geëmotioneerder. Langzaam, luid en diep droevig deed hij zijn werk. De letters op zijn karton vervaagden. Het bericht verwaterde. Tranen stroomden over zijn wangen. Je kon er op wachten. Ik wachtte er iedere keer op. Van den Berg stak zijn vinger door zijn bril heen en pinkte een traantje uit zijn blinde oog weg.

DE JOODSE FAMILIE BIRNBAUM

Henri Birnbaum (1899-1944) was de beheerder van de Joodse Begraafplaats in Muiderberg

Deze begraafplaats is de grootste en één van de oudste van Nederland is, en nog steeds in gebruik. Hij woonde in het huis op het terrein van de begraafplaats, met zijn vrouw Lydia (1906-2003), hun drie kinderen Lily (1935), Willy (1937) en Jouno (1939-1984) en zijn schoonmoeder Helene Hausdorff-Bondi (1866-1944). Tot nog toe werd aangenomen dat geen van de Birnbaums de vernietigingskampen van de Nazi's had overleefd. We hebben recent echter nieuwe informatie gekregen.

door ANNET BETSALEL
en HUIB TER HAAR

De Joodse begraafplaats in Muiderberg mocht vanaf 1942 van de Duitsers niet meer gebruikt worden. Toch werden er in het geheim enkele mensen begraven. Hun namen en grafnummers werden in de onderkant van de keldertrap van de beheerderswoning gekrast en na de oorlog konden de anonieme graven een grafsteen krijgen. De Birnbaum's bleven er wonen totdat zij in 1943 zouden onderduiken.

Hun oudste dochtertje Lily ging net naar de openbare school van Muiderberg toen de oorlog uitbrak. Daarna zat ze kort op het joodse schooltje aan de Mecklenburglaan in Bussum, totdat die eind 1942 op last van de Duitsers moest worden gesloten. Hierna moest ze met de bus naar een school in Amsterdam heen en weer reizen. Dat kon ze nog omdat ze vanwege het werk van haar vader op de begraafplaats een zgn. Sperre (onthefing) had.

Gescheiden onderduikadressen

In de herfst van 1943 is de hele familie ondergedoken, Henri en Lydia in Friesland, Lily in Arnhem, haar twee broertjes Willy en Jouno en schoonmoeder Helene op verschillende plekken in Nederland.

Henri en Lydia zaten ondergedoken bij een familie in het gehucht Poppingawier op het platteland van Friesland. Die wilde op een gegeven moment hun 25-jarige bruiloft vieren en vond het beter dat de Birnbaums naar de (betrouwbaar geachte) burens gingen. Daar kwam echter toevallig de zoon thuis, die NSB'er was en ze verraadde. De Birnbaums werden vervolgens door de Duitsers opgepakt

en naar Auschwitz gedeporteerd. Henri Birnbaum kwam tijdens de reis naar Auschwitz al om. Lydia heeft Auschwitz en daarna dwangarbeidskampen echter overleefd. De kinderen hebben het ook overleefd, zij waren elders ondergedoken.

De onderduikplekken van de familieleden Birnbaum

Dochtertje Lily was in Arnhem in huis bij twee ongetrouwde zussen, gepensioneerde onderwijzeressen, die haar thuis les hebben gegeven. Ze kon wel gewoon naar buiten en speelde met de kinderen uit de buurt, want niemand wist dat 'het nichtje' joods was. Na de Slag om Arnhem in september 1944 werd de hele regio geëvacueerd en kon ze terecht bij het gezin Revink in Almelo, waar ze in april 1945 de bevrijding meemaakte.

Zoontje Jouno kwam terecht bij het gezin van Piet Cox en Maria van Lier-Cox, een

Lily Birnbaum in haar onderduikfamilie

ouder, katholiek echtpaar in Melderslo in het landelijk gebied bij Venlo. Van die periode is de foto van Jouno in de tuin in Melderslo.

Overlevenden

Lydia's moeder Helene heeft de oorlog niet overleefd, zij is in Auschwitz vermoord, een aantal maanden na Henri. Henri had drie broers en een zus, die alle vier in Auschwitz of Sobibor om het leven kwamen.

Na de oorlog heeft de broer van Lydia, de bekende arts dr. David Hausdorff uit Rotterdam, zijn zus met haar drie kinderen in huis genomen totdat ze in 1956 naar Israël zijn geëmigreerd. Lydia is oud geworden, 96 jaar. Zij overleed in 2003 in

Lily over haar onderduiktijd

'Ik was ondergedoken bij de familie Revink in Arnhem, een gezin met drie kinderen, ouder dan ik. Zij waren fantastisch voor mij. Ik werd in bed gestopt bij hun dochter, die toen 14 was - beslist niet leuk voor haar. Zij vertelde mij later (toen ik haar opzocht) dat haar vader had gezegd dat zij aardig voor mij moest zijn. Ik mocht wel naar buiten, maar niet naar school. De twee tantes (ongetrouwd, gepensioneerde onderwijzeressen) gaven mij les'.

'Na de slag om Arnhem kregen wij op een gegeven dag de mededeling, dat wij tot 5 uur 's avonds weg moesten. Op de fiets (ik voorop bij hun zoon, een grote koffer op de bagagedrager) gingen wij op weg naar Almelo, naar een woning van familie. Wij overnachtten in een hooiberg waar ik luizen kreeg. Dat was de familie niet gewend, Ik werd 's avonds ingesmeerd met petroleum en kreeg een doek om het hoofd'.

'In Almelo was het een moeilijke tijd, geen scholen, geen werk, etc. Zij gingen de boer op, om te ruilen voor eten'.

'4 april 1945 werden wij bevrijd door de Canadezen. Wij bleven daarna nog vrij lang in Almelo'.

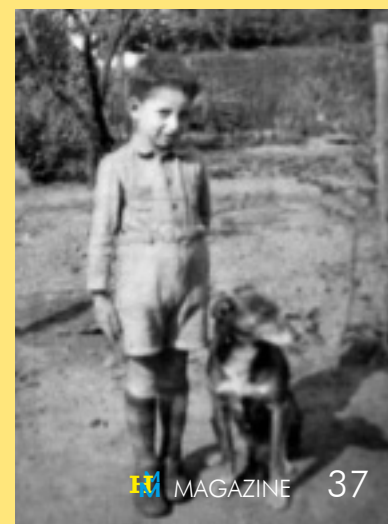

Henri en Lydia Birnbaum met Lily op de joodse begraafplaats

Jeruzalem. Lily, Willy en Jouno trouwden en kregen een groot nageslacht: 14 kinderen en 87 kleinkinderen!

Bronnen

- Bevolkingsregister gemeente Muiden, overlijden in Auschwitz, Henri Birnbaum, 1949
- Bevolkingsregister gemeente Muiden, overlijden in Auschwitz, Helene Bondi, 1952
- A. Betsalel, Joodse begraafplaats Muiderberg, Bussums Historisch Tijdschrift, jaargang 36, nummer 1, 2020
- A. Betsalel, email contact met Lily Birnbaum, 2020
- Muizennest, muizennest.nl, Jouno Birnbaum 004
- NIK, De derde Rotterdamse Vorst-rabbiijn, Chanoeka 5771/2010
- Stichting Blokhuispoort, Leeuwarden, blokhuispoort.nl (Hermannus van der Vegte)
- Genealogie Lydia Birnbaum, levie-kanes.com
- Genealogie Helene Hindele Hausdorff, geni.com
- Genealogie Henri Birnbaum, dutchjewry.org

Jouno Birnbaum in onderduik

UIT HET ARCHIEF

Uit het Wegmanarchief afbeeldingen van het kruispunt Dorpsstraat/Populierenlaan/Graaf Florislaan/Badlaan voordat het huisje hoek Populierenlaan/Dorpsstraat in 1973 afgebroken werd om de verkeersdoorgang te verruimen.

Festiviteiten ter ere van het afscheid van
burgermeester De Raadt
Gezien vanuit de Badlaan

Laatste bewoner Mevr Baarslag
Gezien vanuit de Badlaan

Gezien vanuit de Badlaan

Gezien vanuit de Dorpsstraat

Graaf Florislaan 2 | tel 0294 202023

BORDEAUX

Een onbeperkte culinaire reis voor een vaste betaalbare prijs

All you can eat!

scan de code!

Dé nieuwe culinaire hotspot van Naarden

Restaurant Bordeaux • Ousselmeeweg 100, Naarden • info@restaurantbordeaux.nl • 035-240 01 29

COLOFON

Monumentaal & Historisch Muiderberg is een uitgave van stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg (st-mhm), opgericht 6 november 2020 en wordt twee keer per jaar huis-aan-huis verspreid in Muiderberg en per post aan donateurs en andere relaties buiten het dorp. Het blad is ook af te halen bij de adverteerders. Het is buiten Muiderberg ook in de verkoop à € 6 bij boekhandel Los in Bussum.

De uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door Muiderbergse ondernemers die ook een advertentie krijgen in ons blad.

Redactie:
Jan de Beus, John Zevenbergen, Huib ter Haar en Frank van Amerongen.

Aan dit nummer werkten verder mee Annet Betsabel, Gerard Boer, Hugo Landheer, Jeanne Oosterbaan, Wibe Sierksma en Arend Váhl.
De door auteurs ondertekende artikelen zijn op persoonlijke titel. Stukken ondertekend door de redactie en het bestuur geven de mening van de redactie resp. het bestuur weer.

Ontwerp, opmaak en fotobewerking:
Gerard Boer (design.gewima.nl).

Druk:
Magazine Masters, oplage 1750.

Bestuur Stichting MHM:
Frits Vlaanderen (voorzitter), Frank van Amerongen (secretaris), Frank Steensma (penningmeester), Jan de Beus, Thijs Westermann en John Zevenbergen (leden).

Raad van Advies:
Gré Dam (erevoorzitter), Jan ter Beek, Margot Eras, Hugo de Graaff, Michiel Koekkoek, Jeanne Oosterbaan, Claudia de Raadt, Huib ter Haar en Nel de Wit.

Bij het samenstellen van dit nummer heeft de redactie rekening gehouden met de auteurswet en de AGV. Het doel van deze publicatie is niet commercieel doch dient uitsluitend een cultureel belang. Mocht enig persoon van mening zijn dat desniettemin zijn/haar rechten zijn geschonden verzoeken wij deze contact met ons op te nemen via één van onderstaande adressen.
Met hun toestemming tot plaatsing van een artikel of afbeelding geven de makers daarvan een niet exclusieve licentie aan de redactie c.q. het bestuur van de Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg voor het publiceren van hun bijdrage. Makers vrijwaren de redactie/het bestuur voor inbreuk op rechten van derden.

Raadplegen archief en bibliotheek:
Jan de Beus (debeus@hetnet.nl)

Reacties:
Postbus 44, 1399 ZG Muiderberg
(bestuur@historischmuiderberg.nl)

Website: historischmuiderberg.nl

Bankrekening:
NL57 RABO 0361705433 t.n.v. Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg
KvK nr: 80828957

VILLA CAECILIA - BRINK 24

FLEVORAMA - N. RUIJSKADE 1

ECHOHOEVE - ECHOLAAN 6A

75 JAAR VLAANDEREN MUIDERBERG

telefoon 0294 26 3230

ROODEKERCKE - FLEVOLAAN 5

DE OUDE FLORISBERG - DORPSTRAAT 17